NB. Burghameri Adam. Selectorum Casuum Consci-
entiæ Centuriæ III. 12. Colon. 721.

213 lat w 1940 r.

VITA
SANCTISSIMI PATRIARCHÆ
ROMUALDI
CAMALDULENSIUM

Monachorum Fundatoris,

& Eremiticæ disciplinæ in occidentali Ecclesia, Restauratoris.

A S. PETRO DAMIANO

Cardinali conscripta,

Ac denuò typis ædita, cum Fabriani ab Abbate, & Monachis Sancti Blasij Solemni Pompa Annus Septingentesimus ab obitu ejusdẽ Sanctissimi Patriarchę ageretur.

Ex Libris P. D. Joannis Cantij E.C.M. Romã allat. applicat. Eremo Varsaviensi pro Biblioth.

ROMÆ ET PERUSIÆ
Typis Constantini 1727.

Superiorum permissu.

SANCTISSIMO
PARENTI
ROMUALDO

Indigni Camaldulenſes filij
D. D. D.

M*VNVS te dignum exhibent tibi magne Parens Romualde filij tui ; quid enim te digniùs eſſe poteſt, quam mores tui, virtutes tuæ, vita tua, tu ipſe? Dignum nobis filiis, quorum gloria præcipua tù es, ideoque tantum Patrem jure tenemur amare, colere, ac venerari; in ejus virtutes inſpicere, admirari, commendare, & pro viribus etiam imitari. Dignum Scriptore Filio, Parenti non abſimili, nimirùm Petro*

Damiano, ſanctimonia, ac doctrina apprimè nobili, qui an majorem acceperit à Romana Purpura splẽdorem, an dederit anceps eſt. Siquidèm illi poſtquam mores tuos cum veſtibus tui ordinis induit, in ſancti Vincentij Monaſterio degens, ubi tu antea ſanctiſſime vixeras, alijque ex tua diſciplina viri ſanctimonia vitæ percelebres, diem extremum clauſerant; cum inibì animadverteret eximiarum virtutum veſtigia non levitèr impreſſa, ipſique parietes vitæ tuæ beatæ ſuaviſſimos ſpiritus illi afflarent; adiecit animum, ut facta tua heroica publicis monumentis cõſignaret: non modo ut officium, cultumque ſuum erga Parentem oſtenderet; verum etiam, ut in ſe ipſo, alijſque religioſiſſimis fratribus amorẽ in te maximũ excitaret. Quæ cauſæ impulere nos paritèr, vt impreſentia hanc eandem vitam tuam de integro impreſſam audeamus tibi ea, quà par eſt reverentia præſentare

tare

tare; noſtri ergà te amoris, & obſequij argumentum: cæteriſque fratribus incitamentum ad tua ſectanda veſtigia nō lento gradu. Exempla enim optimorum parentum ſpeculum ſunt; in quod dum filij inſpiciunt, primum mores ſuos, ſi quos habent, degeneres intuentur, eoſque totis viribus emendare contendunt, deinde ſe ipſos paulatìm fingunt; & componunt, ut in actibus ſuis ſimilitudinem, quam poſſunt, exprimant tàm excelſæ virtutis.

Igitùr Pater optime intuere cōſilia, ſecunda votum filiorum tuorum, Accipe libentèr, quod tibi offerunt quia tuum eſt. Fac eos aſſequi, quod exoptant. Diſcant à te veram amandi artem amantē Deum. Ardeant virtutes æmulari tuas; nec umquam ceſſent per tritas à te ſemitas ad tuos in æterna felicitate complexus properare.

P. JOANNIS BAPTISTÆ BARGIOCCHI

è Societ. JESU.

S. ROMUALDI SCALA

De terra herentem Scalam miratur olympo
Prole Camaldulea clarus in orbe Parens.
Hoc aliqui ſcandunt reſerati ad limina cœli;
Hæc reliqui in niveis veſtibus ima petunt.
Fortunate ſenex ſuperam cui templa pateſcunt;
Cui Deus his gradibus mollit in aſtra viam.
Conſcendant alii flammanti ſydera curru;
Scala tibi currus, nec minor ignis amor.

Ejuſdem
DE BEATO PETRO DAMIANI.

Scribente Vitam

SANCTI ROMUALDI.

GLoria purpurei Petrus veneranda Senatus,
Quem ſacra templa colunt, quem ſophos omnis amat.
Dum Romualdi memorat pia geſta Parentis.
Fit genitus, magno non genitore minor.
Nam quod charta refert calamo ſignata fideli,
Imprimit in docili corde magiſter Amor,
Ergo quis à Nato valeat dignoſcere Patrem;
Inclita ſi virtus par utriuſque fuit?

Ejusdem
Mater lac subtrahit PETRO DAMIANI Infanti, Pellex illam cogit, ut reddat.

L*Ac negat in cunis Petro nimis effera Mater;*
Se noscens multa prole gravare domum.
Increpat ast illam pellex dum voce minaci,
Cogitur infanti reddere lactis opem.
O pietas, o Matris Amor non pellico dignus;
O Nato pejor pellice facta parens.
Si lupa desertos aluit pro matre gemellos,
Sanguine qui Romæ mœnia prima locant
Hæc lupa quàm meliùs reddit sua viscera Matri;
Siccaque materno rore labella rigat.
Sed tù magne puer, crudeles sperne papillas;
Mox tibi lacte nemus, sydara, & antra fluent.

INDEX

INDEX
CAPITUM.

CAP.

CAP.

CAP.

VITÆ S. ROMUALDI ABB. ET CONF.

PROLOGUS.

ADVERSUM te prorſus, immunde Munde, conquerimur, quia habes intollerabilem ſtultorum ſapientium turbam tibi facundam, Deo mutam. Habes, qui per vanam eloquentiam, & inanem Philoſoſiam ſe ſciunt in ſuperbiæ cornibus arroganter extollere: non habes qui pro futurorũ aliquid ędificationi proximorum, ad poſterorum velit memoriam ſchedulis annotare. Habes, inquam, qui in prætorijs Judicum negociorum ſæcularium lites, & cauſarum jurgia continuis valeant declamationibus perorare: non autem habes, qui poſſit in Sancta Eccleſia, vel

vnius Sanctorum virtutes, & clara gesta describere. Sapientes siquidem sunt, ut faciant mala, bona autem facere nesciunt. Ecce enim tria jam ferè lustra transacta sunt, ex quo Beatus Romualdus deposito carnis onere ad æthera Regna migravit, & nemo adhùc ex huiusmodi sapientibus extitit, qui de tot mirabilis vitæ ejus præconijs pauca saltem historico stylo digereret, & avidissimæ devotioni fidelium satisfaciens, ad comunem utilitatem recitanda, Legivo sanctę Ecclesiæ tradidisset. Nobis autem in angusto cellulæ angulo rasidentibus, utiliùs erat, sicut proposuimus, propria peccata ad mentis oculos assiduè revocare, quàm alienæ virtutis historiam texere; magis expedire commissi reatus tenebras plãgere, quàm splendida sanctitatis insignia imperitis sermonibus offuscare. Veruntamen cum ad sepulcrum ejus ex longinquis terrarum partibus toto anno maximè quæ in ejus festivitate fidelium multitudo conveniat, miracula per eum divinitùs facta conspiciat; audire vitæ ejus historiam desiderabilitèr quærat, se dutpotè quæ non sit, audire non valeat; non irrationabiliter perci-

timeſcimus, ne celeberrima eius fama, quæ adhùc populi totius ore depromitur, labente curriculo temporum, de memoria hominum penitùs deleatur, Quapropter hoc timore compulſus, multorumque fratrum precipibus, & germana charitate devinctus, quod de prædicto mirabili Viro ab egregijs eius diſcipulis didici, aggrediar, Deo auctore, deſcribere: vitæque eius initium, & finem, nimirùm imperitus homo, non hiſtoriam texens, ſed quoddam quaſi breve commonitorium faciens, quibuſcumque tentabo litterarum apicibus exarare. Hoc autem unum in primis lectorem meum noſſe deſidero, quia non multa per eum facta miracula in hac ego deſcriptiuncula colligam, ſed potiùs quod ad ædificationem omnimodis attinet, converſationis eius ordinem referre contendam. Beatus ſiquidem Vir in tantùm ſe humilitatis tegmine à vento vanę glorię cuſtodivit, quod vndècumque humanis oculis videri mirabilis potuit, ſtudioſiſſima occultatione ſuppreſſit. Quæ tamen miracula etiamſi minimè feciſſet, mirabilem vitam ducens, minori veneratione dignus non eſſet, Neque enim Precurſor

Domini fecisse miracula legitur; quo maiorem nullum inter natos mulierum surrexisse, Veritas ipsa testatur. Nonnulli enim Deo se deferre exstimant, si in extollendis Sanctorum virtutibus mendacium fingant. Hi nimirùm ignorantes Deum nostro non egere mendacio, relicta veritate, quæ ipse est, falsitatis ei putant se placere posse commento. Quos bene Hieremias redarguit, dicens: Docuerunt linguas suas loqui mendacium, ut iniquè agerent, laboraverunt. Qui enim ultrò oblatam simplicem veritatem referre facile poterant in componendis, quæ nesciunt, casso labore desudant:&quò se pro Deo stare,quasi adjutores,autumant, eò, ut re vera falsi testes contra Deum pertinaciter pugnant; Apostolo Corinthijs attestante, qui ait: Si Christus non resurexit, inanis est prædictio nostra, inanis est Fides vestra: deinde subiungit: Iovenimur falsi testes Dei, quoniam diximus testimonium adversus Deum, qui suscitavit Christum, quem non suscitaverit.Sed quia necessitate ad scribendum coacti, velut commoti ista præmisimus, iam precibus eius,de quo loquimur, Deo opitulante, ad narrationis ordinem veniamus. Vi-

VITA S. ROMUALDI ABB. ET CONF.

Causa conversionis S. Romualdi.

CAP. I.

ROMUALDUS igitur Ravennę civitatis oriundus, ex illustrissima Ducum fuit stirpe progenitus. Qui cum jam in adolescentiam pervenisset, cœpit in peccato carnis proclivis existere: quo videlicèt vitio illa ætas impugnare homines præsertim divities, vehementiùs solet. Mente tamen Deo devotus, frequenter se tentabat erigere, facturumque se magnum aliquid proponebat. Nam & si quando se ad studium vænationis accingeret, ubicumque per silvas amenum locum repe-

rire poterat, mòx ſe ad eremi deſiderium eius animus accendebat, dicens intra ſe: O quàm bene poterant Eremitæ in his nemorum receſſibus habitare! quam congrue poſſent hìc ab omni ſæcularis ſtrepitus perturbatione quieſcere? Et ita mens ejus cælitùs inſpirata, jam divinabatur in amore, quod impleturus erat poſtmodùm opere.

Huic erat pater, nomine Sergius, mundo vehementer intentus, & omninò ſæcularibus negociis implicatus. Qui dum adverſus quemdam propinquum ſuum exortis ſimultatibus pro poſſeſſione prati inimicitias exerceret, videns filium ſuum Romualdum in contentione molleſcere, crimenque fratricidii medullitùs formidare, minari cœpit exhæredem facere, ſi in eadem diutiùs ſententia permaneret. Quid plura? Tandem utreque inimicantium partes ex Urbe ad litis materiam proruunt, arma corripiunt, bellum ſociale committunt: & dum cominùs hinc indè pugnatur, repente manu Sergii inimicus,& affinis occiditur. Romualdus autem licèt nullum perempto vulnus inflixerit, quia tamen interfuit,

pe-

pœnitentiam tanti reatus accepit, mòxque ad Classense monasterium B. Apollinaris, more homicidarum diebus quadraginta permansurus in luctibus properavit.

Ipsa conversio, & quia corpus B. Apollinaris sine dubio in Classensi monasterio iaceat.

CAP. II.

ILlìc autem districta se pænitentia jugiter macerans, cæpit cum quodam Converso quotidianum habere colloquium, à quo etiam juxta mediocritatem sensus, bonæ exhortationis audiebat sæpè consilium. Quem cum Conversus frequentèr admoneret, sæcularem vitam omninò postponere, & ad sanctæ conversationis ordinem festinare, sed ad hoc mentem eius humiliare nullatenùs posset, aliquandò inter cetera velut gratulabundus intulit, dicens: Si tibi, inquit, ego B. Apollinarem corporali specie, ita ut eum manifestè videre possis, ostendero, quid à te præmij reportabo? Ad hæc Romualdus, firma, inquit, & invio-

 labi-

labili me obligatione constringo, quia mòx, ut beatum Martyrem videro, apud sæculum ulteriùs non manebo. Hortatur ergo, Conversus, ut ipsa nocte Romualdus dormire postponeret, & unà secum intra Ecclesiam in orationibus vigilaret. Cumque nocturno silentio longaminitèr ambo in oratione persisterent, eccè circa gallicinium noctis B. Apollinaris, his duobus manifestè videntibus, exiit de sub altari, quod in medio Ecclesiæ ad honorem Beatæ Virginis Mariæ cernitur esse constructum. Visus est autem exire ab orientali parte, illinc videlicèt, ubi marmor porphyreticum jacet. Confestìm verò tantus splendor totam replevit Ecclesiam, ac si Sol fulgoris sui radios intra ipsos parietes cohiberet. Tunc Beatissimus Martyr sacerdotalibus infulis mirabiliter exornatus, aureum in manu portans thuribulum, cuncta Ecclesiæ incensavit altaria, & hoc facto, statim undè exierat, rediit, & mòx omnis ille splendor eum prosequens, apparere cessavit.

Cœpit itaque Conversus Romualdo durus nimirùm exactor vehementèr insistere, & ut impleret, quod ultro pro-

promiſerat, anxiè poſtulare. Cumque Romualdus adhùc reſiſteret, & eamdem viſionem cernere denuò flagitaret, alia nocte ſimiliter in oratione perſiſtunt, & Beatum Martyrem per omnia, ſicut priùs, aſpiciunt. Undè etiam poſtmodùm ſi de corpore prædicti Martyris aliquandò quęſtio oriretur, Romualdus penitùs affirmabat in ipſa Eccleſia eſſe reconditum: & quamdiù Vir ſanctus vixit, hoc proferre teſtimonium non ceſſavit.

Habeat quoque Romualdus conſuetudinem antè præcipuum altare Eccleſiæ orationi frequentèr incumbere, ibique poſtquam fratres abſcederent, multis Deum ſatagebat gemitibus exorare. Dùmque hoc quadam die poſt viſionem attentiùs faceret, tanto mox divini amoris igne mentem illius Spiritus ſanctus accendit, ut in fletum repente proromperet, uberes lacrymarum rivos reſtringere non valeret, Monachorum ſe pedibus proſtratus advolveret, tradi ſibi monachicum habitum inenarrabili deſiderio flagitaret. Monachi vero dùm Patris ejus duritiam metuunt, converſioni illius aditum pandere non pręſumunt. Hone-

ſtus autem, qui tùnc Ravennæ Archiepiſcopalem cathedram obtinebat, olìm Claſſenſis cœnobii Abbas extiterat. Hunc ergo Romualdus impiger adiit, eique omne ſui cordis deſiderium patefecit. Qui alacer factus caſtæ concupiſcentiæ exhortationis ſtimulos addidit, fratribuſque ut eum ſuo collegio incunctanter aſciſcerent, imperavit. Hujus itaque patrocinio Cœnobitæ ſuffulti, Romualdum intrepida ſecuritate ſuſcipiunt, eique ſanctæ converſationis habitum tradunt. In eo igitùr Monaſterio triennium ferè tranſegit.

Quomodo Monachi correpti S. Romualdum de Solario precipitare voluerunt.

CAP. III.

SEd cum ibì cerneret nonnullos per lata gradientes remiſſiùs vivere, ſibi autem arduam perfectionis ſemitam, quam mens dictabat, arripere non licere; quid ſibi agendum eſſet, ſollicitè in ſemetipſo cœpit inquirere, multiſque cogebatur cogitationum fluctibus æſtuare, Præſumebat autem levitèr

con-

conversantium vitam durè corripere. & sæpè ad eorum confusionem præcepta Regulæ in testimonium convocare. Cùmque in redarguendis eorum vitijs vehementèr, insisteret: illi antem junioris, & novitij verba pro nihilo deputarent, tandem hoc opprobrium non ferentes, dum propriam emandare vitam despiciunt, de corripientis morte tractare cœperunt. Solebat deniquè Romualdus per noctem ceteris fratribus maturiùs surgere, & si oratorij adhùc janua clausa esset intra ipsum dormitorium in orationibus excubare. Erat autem prædictum ædificium more solarii alte ædificatum. Hoc itaque invenerunt filij Cain, djabolo dictante, consilium, ut dùm Romualdus antè alios solito more consurgeret, ipsi eum per solarii speculum, verso deorsum capite, in terram præcipitarent. Quæ res postquam Romualdo per conscium conspirationis innotuit, ille jam de ceterò intra cordis cubiculum clauso oris ostio orans Patrem suum, immines periculum devitavit. Hoc itaque modo dum sibi cavit præcipitium corporis, fratribus, ne in animarum mortem corruerent, barathrum clausit iniquitatis.

Quomodo S. Ramualdus se ad Eremum contulit.

CAP. IV.

CUmque in ejus animo perfectionis amor magis, ac magis in dies cresceret, nullamque mens eius requiem inveniret, audivit, quia in Venetiarum partibus quidam spiritualis vir esset, Marinus nomine, qui eremiticam duceret vitã. Consensu itaque ab Abbate, & fratribus nimirùm facillimè impetrato, ad prædictum venerabilem virum navigio discurrente pervenit, & sub illius regimine degere humillima mentis devotione instituit. Erat autem Marinus inter ceteras virtutes, vir simplicis animi, & sincerissimæ admodum puritatis, nullo quidem magisterio eremiticæ conversationis edoctus sed ad hanc solummodo bonæ voluntatis impulsu fuerat incitatus. Porrò autem hunc vivendi morem habebat, ut per continuum anni circulum tribus in hebdomada ferijs mediam panis buccellam, & pugillum fabæ gustaret: tribus vero vinum & pulmentum discreta

so-

ſobrietate perciperet. Pſalterium quidem per dies ſingulos totum canebat. Sed nimirùm rudis, & nullatenùs ordine vitæ ſingularis inſtructus. ſicut ipſe poſtmodùm B. Romualdus hilariter referebat, plerùmque de cella exiens, unà cum diſcipulo paſsim per latitudinem eremi pſallendo ſpatiabatur, nùnc ſub iſta arbore vicenos, nùnc ſub illa tricenos, vel quadragenos concinens pſalmos. Romualdus autem quia ſæculum idiota reliquerat, aperto Pſalterio, vix ſuorum verſuum notas ſyllabatìm explicare valebat: & hæc oculorum in ima defixio intolerabilem ſibi importunitatem accidiæ generabat. Marinus vero virgam in dextera gerens, Romualdo è diverſo ſedenti ſiniſtram capitis partem ſæpiſſimè verberabat. Poſt multa autem Romualdus gravi admodùm neceſſitate compulſus, humilitèr ait: Magiſter, ſi placet, à dextro me deinceps timpore percute, quia jam lævæ auris auditum funditùs perdo. Tunc ille tantam eius patientiam admiratus, in diſcretæ ſeveritatis temperat diſciplinam.

Qua-

Qualiter Petrus Vrseolus est primo Dux factus, & postmodum sit conversus.

C A P. V.

EOdem vero tempore Petrus, cognomine Urseolus. Dalmatici Ducatus gubernabat habenas. Qui videlicèt ad huius fastigium dignitatis ascendere iccircò meruerat, quia decessoris sui, Vitalis scilicet Candiani, peremptoribus fautor extiterat. Cur autem ille à suìs extinctus sit, non àb re esse arbitror, si servatæ compendio brevitatis exponam. In coniugium namque Germanam Ugonis magni illius Marchionis acceperat, & æmulatione Leuiri suadente, multos ex Longobardiæ, & Tusciarum partibus milites, profligatis pecuniarum stipendijs, acquirebat. Hoc autem Venetiarum incolæ non ferentes, clam iniere consilium, ut repentino impetu Ducis palatium armati violentèr irrumperent, eumque cum omni domo sua in ore gladij àbsque vlla retractatione necarent. Huius denique Conventiculæ conjuratione comperta, Vitalis dux, nocturnis, diurnisque vallatus excubiis, hostiles

in-

insidias ad nihilum redigebat. Illis autem hæc, & illa tentantibus, sed ad inceptæ factionis effectum attingere non valentibus, tandem visum est, ut domum Petri, quæ Ducis palatio adjacebat contingua, priùs incenderent: istoque modo, & Ducem caperent, & universa eius domestica concremarent. Istius vero rei experiendæ consensum à Petro, qui eorum consilij particeps fuerat, flagitantes, huius tandem mercedis fœdere pacti sunt, ut pro una eius domo, quam igne consumerent, totam ditioni illius Venetiam subderet, & deleto illo, quem exosum habebant, Ducem hunc loco eius protinùs subrogarent. Hoc igitùr modo Petrus Dalmatici Regni adeptus est Principatum, qui postmodum ambitionis suæ jam voluptate potitus, respectu divinæ gratiæ demùm corde compunctus est.

Quidam autem venerabilis Abbas, Guarinus nomine, ex ulterioris Galliæ finibus orationis gratia per diversas mundi ragiones peregrinari solitus erat. Hic quoque ad Ducem veniens, ab eo protinùs, ut sibi ad evadendum tanti reatus periculum, consultum præberet, exactus est. Accersitis igi-

tur

tur Marino, & Romualdo, hoc sibi communi jubetur sententia; ut sæculum simul cum ipso, quem per nefas invaserat, Ducatum, relinqueret: & quia ad alienæ dominationis arcem injustè proruperat, ipse se alienæ potestatis dominio subjugaret. Ille autem homo nimirùm in potestate positus, quia conversionem suam manifestè facere ausus non est, tutum putavit hoc utendum esse consilio. Imminente igitur festivitate sancti cujusdam Martyris, ex cujus vocabulo Basilicam in propria possessione adhùc privatus habuerat, illùc pridiè Uxorem suam, præmisit, ipse quasi mox secuturus; hoc ei præcipiens, ut & ornatum Ecclesiæ accuratissimum provideret, & secum venientibus sumptuosas epularum delicias in crastinum præpararet. Ipse autem post conjugem remanens, his de suis thesauris, quæ sibi videbantur, ablatis, cum quodam suo famaliari, Joanne scilicet Grandenico, qui præfatæ conjurationis conscius fuerat, & cum tribus illis beatis Viris quos præposuimus, navem ascendit, deindè in Galliam ad Monasterium Abbatis Guarini magnus conversus aufugit. Petro igitur

tur, & Joanne monachis in S. Michaelis cœnobio factis; Marinus, & Romualdus non longè à Monasterio degentes, ad singularem vitam, cui assueti fuerant, revertuntur. Quibus etiam ipsi jam dicti fratres, peracto vix annuo spatio, ad perferendam ejusdem solitudinis districtionem aggregati sunt.

Qualiter s. Romualdus uno anno de pugillo ciceris per diem, & tribus annis de sua agrigultura vixit.

CAP. VI.

INtereà Romualdus, accenso mentis desiderio, cœpit de virtutibus in virtutes mirabiliter crescere, & reliquos fratres sanctæ conversationis gressibus longiùs anteire: ut, jam quidquid inter fratres sive de spiritualibus, sive etiam de corporalibus ipse decerneret, cunctis volentibus, ejus omninò sententia prævaleret. Ipse quoque Marinus gaudebat Romualdo esse devotus, cui nupèr fuerat ipse prælatus. Per continuum quippè annum Romualdus nihil aliud in cibum habuit, nisi tantum per singulos dies ex uno pugil-

lo

lo elixi ciceris vixit. Tribus vero annis ipse, & Joannes Grandenicus sarculis terram frangentes, & triticum seminantes, ex manuum suarum labore vixerunt. Qui nimirùm dum agrigulturam exercebant, pondus jejunii duplicabant.

De diversa pugna diaboli, quam substinuit.

CAP. VII.

IMpugnabat tamen diabolus Romualdum multis, & variis tentationum immissionibus, maximè initio conversionis, mentemque ejus per multa vitiorum incentiva raptabat, modò illi in memoriam revocans quæ, & quanta, ut puta vir strenuus, in sæculo acquirere potuit; modò quæ ingratis propiquis nèc dum post se concupiscibiliter hæreditanda reliquit; modò parva nimis, & nullius meriti esse, quæ faceret, accusabat; modò tanti laboris horrorem incutiens, longæ vitæ spatium promittebat. O quam sæpè cellulam eius percutiens, eum, cum adhùc vix obdormisceret, excitavit, & quasi jam

jam

jam imminente crepusculo, per totam noctem vigilando deduxit! Per continuum fermè quinquennium, super pedes eius, & crura diabolus nocturno tempore jacuit: & ne hûc, illùcque se facile verteret, typo phantastici ponderis aggravavit. Quis explicare valeat, quot frementes vitiorum bestias pertulit? Quam sæpè presentes iniquos spiritus durissimis increpationibus effugavit? Unde etiam si fratrum aliquis silentii tempore cellam ejus quavis necessitate compulsus adiret, statim miles Christi paratus ad prælium, solito more, ipsum esse existimans diabolum, claris vocibus increpabat, dicens: Quò tendis modò turpissime? quid tibi in eremo de cælo deiecte? Recede canis immunde, evanesce coluber veternose. His igitùr, & hujusmodi verbis declarabat se cum malignis spiritibus in acie semper assistere, & Fidei se armis accinctum, provocantibus hostibus in campum protinùs obviare.

Unum

Unum genus vitæ S. Romualdi : & de pœnitentia Petri Ducis, & prophetia eius.

CAP. VIII.

Contigit autem, ut aliquandò librum de vita Patrum legens, in illum locum incideret, ubi continetur, quod quidam fratres per continuam hebdomadam singulariter jejunantes, sabbatorum die pariter convenirent; ipsoque & Dominico die jejunii rigorem interponerent, & remissiùs victitarent. Quem vivendi ordinem statim Romualdus arripuit, & in eo quindecim ferè annis, vel eo ampliùs continua austeritate permansit. Petrus autem Dux, quia multis educari delicijs solitus fuerat, jam jam sub tam districti jejunii pondere succumbebat. Unde se ad pedes B. Romualdi humilitèr stravit. Jussus verò ut surgeret, necessitatem suam cum verecundia coactus aperuit. Pater, inquit, quia magnum corpus habeo prò peccatis meis, ex hac paximatij medietate sustentare me non possum. Romualdus igitùr fragilitati piè com-

compatiens, consuetæ mensuræ quadram paximatii superaddidit, & sic labenti jam, ne omninò deficeret, misericordiæ manum tetendit, & ad peragendum benè vivendi iter, quod cœperat, confirmavit. Hunc filius eius sibi æquivocus, vir valdè secundum sęculum prudens, aliquando visitavit. Cui Pater nescio utrùm prophetiæ spiritu, seù revelatione aliqua, quæcumque sibi essent eventura predixit. Novi, inquit, fili mi, proculdubiò, quia Ducem te constituent, & prosperaberis. Tu tantummodò satage, ut & Ecclesiis Christi sua jura conserves, & ergà subditos alicujus amore, vel odio à justitia non declines.

Aliud vivendi genus S. Romualdi.

CAP. IX.

POst hæc autem Romualdus iterum legens, quia sanctus Silvester Urbis Romæ Episcopus sabbatorum diem jejunandum esse, ut revera sancti Paschatis vigilias instituerit, mox remissionem sabbati in quintam feriam commutavit, & sic infirmorum imbecillitati

tati consulens, longum jejunium discretione habita faciliùs reddit, hanc nimirùm vivendi regulam cunctis sectatoribus singularis vitæ præfigens, ut tùnc se unusquisque eremiticæ vitæ jejunium tenere cognoscat, si per hebdomadam triduans,& biduanas jejunando, quinta feria, & Dominicis diebus olera, vel quodcumque liquamen cum gratiarum actione percipiat, exceptis videlicèt duabus anni Quadragesimis, in quibus non solùm ipse, sed & plerique sui discipuli totius hebdomadæ soliti erant continuare jejunium. Et certè satis congruum erat, ut qui Deum in choro laudare sempèr studebat, & tympano, præcipuas modulationis armonicæ consonantias, diapason videlicèt, & diapente, atque diatasseron jugitèr in aures incircumscripti luminis personaret. Jejunare autem omninò, hoc est, diem absque ullo cibo transigere, licèt ipse sæpissimè fecerit, alijs omnimodò prohibebat. Dicebat enim ad perfectionem tendenti hoc ad summè congruere, ut quotidiè comedat, & sempèr esuriat, quatenùs hoc caro per consuetudinem leviget, quod grave novitijs initio conversionis apparet.

Par-

Parvipendebat autem ſi quis ad tempus magnum quid inciperet, ſi non etiam in eo longanimitèr perſeveraret.

Vigilias temperatè, & cum magna diſcretione faciendas maximè ſuadebat nè cui fortaſſè contingeret, ut ſopori, peractis nocturnis officijs, conſentiret. Sanè hujuſmodi ſomnum Vir ſanctus in tantùm habebat exoſum, ut ſi quis ei confiteretur poſt duodecim pſalmorum vigilias, vel maximè circa diluculum obdormiſſe, nequaquàm poſſet eo die cum eius licentia ſacra Miſſarum ſolemnia celebrare. Dicebat etiam meliùs eſſe, ſi poſſibile ſit, unum pſalmum ex corde, & cum compunctione cantare: quam centum cum mentis fabulatione percurrere. Cui autem hęc gratia perfectè data non eſſet, hortabatur tamen, nequaquàm deſperare, nequaquàm vel ab ipſa corporali exercitatione tepeſcere, donèc ipſe, qui voluntatem dedit, tribuat etiam aliquandò facultatem. Tantummodò orationis incenſum mentis intentio in Deum ſemèl fixa cuſtodiat, quod exteriùs veniens cogitationum aura perturbat. Ubi enim eſt intentio recta, contra voluntatem cogitatio veniens non eſt nimiùm formidanda.

De

De Comite, qui vaccam rapuit; & eam comedendo, necatus est.

CAP. X.

QUodam vero tempore, dum adhùc in Galliœ finibus moraretur, familiarem sibi quemdam habebat agricolam, qui sibi, & utensilia, quibus in cella opus est, aliquandò faciebat, & quid ei opportunum esset, ditior charitate, quam rebus, de suæ paupertatis inopia hilaritèr ministrabat. Huius vaccam Comes quidam superbus, & tumidus missis parasitis, impetu barbarico rapuit, ejusque carnes præparari sibi ad prandium cum magna gulæ aviditate præcepit. Eccè autem rusticus, cellam Romualdi festinus aggreditur, jacturæ suæ casum clamosis ululatibus vociferatur, spem suam, & suæ domus ablatam esse conqueritur. Sanctus itaquè Romualdus ad eumdem Comitem concito gradu nuncium dirigit, & ut pauperi animal suum reddat, humillìma supplicatione deposcit. Cujus preces lubricus Comes protervo spiritu respuit, & quem saporem crassę vaccæ lumbi potuissent habere, quia ipso die

esset

esset gustaturus, asseruit. Adveniente autem hora prandij, apposita mensa vaccæ carnes allatę sunt: & divinæ vltionis jam imminente sententia, in ipso edendi initio Comes frustum bovini renis abscidens, sibi in os misit. Quod repentè in illius gutture tam immobilitèr hæsit, ut nèc ad interiora descendere, nèc foras eijci, ullis conatibus potuisset. sicque inter suorum manus, intercluso spiraminis aditu, terribili morte necatus est: & undè contra Dei seruum concupiscentiam carnis explere ad saturitatem voluit; indè justo Dei judicio carnalem vitam adhùc jejunus amisit.

De Olibano conversionem promittente.

CAP. XI.

ALius quidam Comes, Olibanus nomine, in eisdem Galliarum partibus erat, sub cujus jure Monasterium quoquè prædicti Guarini Abbatis fuerat positum. Qui sublimi quidèm culmine terrenæ potestatis erectus, sed multis erat peccatorum molibus aggravatus. Hic aliquandò Romual-

mualdum gratia visitationis adijt, & cęteris extra cellulam manentibus, solus cum solo gestorum suorum seriem narrare quasi per confessionem cœpit. Cui Vir venerabilis, his, quę ab eo referebantur, auditis, respondit, alitèr eum salvari minimè posse, nisi mundum relinquens, ad Monasterium convolaret. Comes autem mòx mente turbata, ait: quia videlicèt sui spirituales viri, qui ejus acta cognoscerent, nequaquàm ita sentirent, nèque tam intolerabilem rem sibi aliquandò suaderent. Ascitis itaque Episcopis, & Abbatibus, qui secum venerant, cœpit in commune perquirere, si ita res sicut Dei servus testabatur, se haberet. Illi autem B. Romueldi sententiam omnes una voce confirmant, se autem id Comiti eatenùs non dixisse, terrore constrictos excusant. Tùnc Comes, semotis omnibus, hoc cum B. Romualdo secreto valdè consilio pepigit, ut ad Casinum montem sub prætextu orationis pergeret, & in Monastario S. Benedicti divino se servitio irrevocabilitèr manciparet.

De

De Sergio ad sæculum reverti volente.

CAP. XII.

INtereà SergiusPater Romualdi monachus efficitur, sed aliquantò post suadenteDiabolo factæ conversionis pęnitens, in Ægiptum redire conatur. Quod protinùs Monachi, Cœnobij videlicèt sancti Severi, quod non longiùs ab Urbe R:vennæ est positum, ubi corpore, non corde Sergius habitabat, B. Romualdo indicare per nuncium studuerunt. Hac ille sinistra relatione percnlsus, necessarium esse decrevit, vt Guarinus Abbas, & Ioannes Grandenicus unà cum Comite ad eius conversationem pergerent, ipse verò pereunti Patri quantocyùs subveniret. Petrus autem Dux extremum jam diem felicitèr clauserat. His itàque duobus Comitem in eorum fide commisit, utrique quidem, sed Joanni præcipuè, qui ei subditus erat, per obedientiam specialitèr mandans, ut etiam si Guarinus abscederet, ipse se numquàm à Comite separaret.

De prudintia S. Romualdi, & labore itineris, & disciplina iu Patrem.

CAP. XIII.

AUdientes autem illius Regionis Incolæ, quia Romualdus abire disponeret, nimio mærore turbati sunt. Et tractantes intrà se qualitèr ab hac illum intentione reprimerent, hoc illis tandèm potissimùm visum est, ut eum missis interfectoribus, impia pietate perimerent, quatenùs quia eum non poterant retinere viventem, haberent prò patrocinio terræ, vel cadaver exanime. His verò cognitis Romualdus caput suum vndique decalvavit, & hujus rei executoribus cellulæ ejus jam appropinquantibus, primò ferè diluculo comedere quasi per aviditatem cœpit. Illi autem hoc videntes, dementiam credidere, & arbitrantes mentem lęsam esse, corpus lędere dedignati sunt. Sic videlicèt, sic prudens spiritualis David insania stultam carnalitèr sapientium superavit astutiam. Nàm & volentes peccare cohibuit, & ad meritorum suorum cumulum sinè mortis formidine, mor-

mortis periculum declinavit. Deindè jam libera vti facultate permiſſus, non ęquo fultus, non vheiculo deportatus, ſed ſolum in manu ferens baculum, nudis plantis ex intimis Galliarum finibus Ravennam uſquè pervenit, ibiquè patrem ad ſæculum reverti volentem reperiens, in ligno pedes ejus fortitèr ſtrinxit, gravibus eum vinculis alligavit, verberibus duris afflixit, & tandiù corpus ejus pia ſeveritate perdormuit, donèc ejus mentem ad ſalutis ſtatum, Deo medente, reduxit.

Quomodo Sergius vidit Spiritum Sanctum.

CAP. XIV.

SErgius igitùr tandem ſanæ mentis recepto conſilio, quidqquid priùs retrograda voluntate deliquit, multiplicitèr, poſtmodùm rectis ſanctæ converſationis greſſibus emendavit. Habebat deniquè inter cętera conſuetudinem antè quamdam Salvatoris imaginem frequentèr aſſiſtere, ibìque peculiariùs orans, uberiùs lacrymis, & multa ſe cordis contritione mactare.

Quadam igitùr die dùm ibì attentiùs in oratione persisteret (nova res, & nostris temporibus inaudita) repentè sibi, nescio qua specie, Spiritus sanctus apparuit. Qui protinùs à Sergio quis esset interrogatus, manifestè, quia ipse esset Spiritus Sanctus, asseruit, & subitò quasi pertransiens, ab oculis se aspicientis evasit. Statìm ille in extasim raptus, atque ejus, quem viderat, igne succensus cœpit per claustrum Monasterii post eum velocitèr currere, fratresque qui illìc aderant, magno fervoris impetu, quò Spiritu Sanctus abiisset, interrogare. Illis autem in insaniam eum cecidisse putantibus, atque illum durè corripientibus, asserebat Sergius se Spiritum Sanctum àbsque ulla dubietate vidisse, & antè suum conspectum visibilitèr pertransisse. Qui statìm languore correptus, lecto decubuit, & intra paucos dies felici consummatione finivit. Hìnc sanè probatur, quod divina voce, ad Moysen dicitur: Non enim videbit me homo, & vivet. Hìnc Daniel cum non Deum, sed visionem Dei se conspexisse diceret, addidit: Elangui, & ægrotavi per dies plurimos. Rectè igitùr Sergius

gius postquam æternam vitam, quæ Deus est, cernere meruit, à temporali mòx vita defecit.

De crure Ioannis propter inobedientiam fracto.

CAP. XV.

OLibanus autem Comes sua relinquens filio, cum multa divitiarum copia, quindecim scilicèt onustis thesauro sagmariis, comitantibus eu n Guarino & Joanne, ipsó quoque Marino, ad B. Benedicti se Monasterium contulit, & vale dicens his, qui secùm venerant, nil tale de eo usque tùnc suspicantes, multis gemitibus, & amaris se fletibus affligentes, ad propria remeare coegit; Marinus autem paulò post Apuliam versus abiit, ibique postmodùm in solitudine habitans, ab Agarenis est latrunculis interfectus. Brevi post tempore Guarinus, orationis causa discurrere solitus, Ioannes verò fratris exemplo, ad idem religionis officium provocatus, Hierosolymam commeare pari consilio decreverunt. Hoc igitùr Olibanus cognito,

tristis, & flens, obsecrare devotissimè cœpit, nè se violata fide desererent, sed sicut B. Romualdus præceperat, in Dei illum servitio custodirent; addens etiam: Memento tu saltem, Joannes, quia Magister tuus in tua me propensiùs fide commisit, & titulum tibi inobedientiæ, si discedis, opposuit. Illi autem obstinata intentione in proposito persistentes, relicto tandèm Olibano, peregrinationis iter arripiunt. Cùmque descendentes de monte jam in campestria declinassent, figentes se loco, necessarium aliquid intèr se tractare cœperunt. Et intèr agendum, subitò Guarini Æquus furioso rotatus impetu in aliam partem invito sessore divertit, & Joannis tibiam feratto calce percutiens, fregit. Qui illicò ad terram nimio dolore prostratus, jam serò memor Magistri præcepta ad mentem revocat, & se perfidum, se inobedientiæ reum verbis publicæ confessionis accusat. In fracto nàmque crure didicit, quia fidem frangere peccatum fuit. Et quia ipse rationis capax Magistro inobediens extitit, ad incolumitatis suæ custodiam irrationale animal sessori obedire nescivit. Deindè illùc,

undè venire cœperat, rediens, cellam sibi ædificari propè Monasterium, petiit, ibìque per triginta ferè annos, quamdiù vixit, in sancta conversatione permansit. Multa in eo charitas, mira humilitas, abstinentia verò districta nimìs, & cauta; ita ut nèc infra claustrum Monasterii quisquam sciret, Vir sanctus qualiter jejunaret. Intèr reliqua autem virtutum dona ita exosum habebat detractionis vitium, quatenùs mòx ut quis ad detrahendum os aperiret, velùt sagitta vigore lapidis repercussa, in dirigentem protinùs redundaret, ita ab eo illius obtrectatio reprimeretur. Pòst ejus verò obitum nonnulla per eum miracula divinitùs facta sunt.

De S. Romualdo à dæmonibus percusso.

CAP. XVI.

ROmualdus autem post Patris correptionem, in palude Classis cellulam figens, in loco, qui pons Petri dicitur, habitavit. Postmodum verò non corporis ægritudinem metuens, non fœtoris nauseam perhorrescens,

ſed nè imbecillitatis occaſione quantùmlibet ſe àb abſtinentiæ rigore remitteret, ad Claſſis itidèm prædium, ubì eſt Eccleſia B. Martini, quæ dicitur in Silva, migravit. Ibì verò quadam die dùm Completorium caneret, quia antiquum illic cœmeterium fuerat, ut ſæpè fit, ſubitò illi ex huiuſmodi recogitatio incidit, mòxque ejus animum magnus phantaſticæ illuſionis horror invaſit. Cùmque hoc crebriùs in mente revolveret, ecce maligni ſpiritus repentino impetu cellam ejus ingreſſi, protinùs illum in terram ſternunt, immani eum cæde conficiunt, & exauſtis longo jejunio membris, diriſſimos ictus illidunt. Tandèm Romualdus inter ipſa percuſſionum verbera, reſpectu divinæ gratiæ viſitatus, in hanc vocem erupit: Chare Jeſu, dilecte Jeſu, quare me derelinquiſti? Numquid omninò me inimicorum manibus tradidiſti? Ad hęc omnes iniqui ſpiritus divina virtute fugati ſunt. Et continuò tanta divini amoris compunctio Romualdi pectus accendit, ut totum cor ejus in lacrymas quaſi cera liqueſceret, & de tot alliſionibus ſauciati corporis nil ſentiret: mòx ſanus, & validus de terra ſurrexit,

&

& licèt impediente adhùc sanguine, ad eumdem psalmi versum, quem reliquerat, rediit. In ingressu quippè dæmonum fenestra cellulæ in frontem illius impegit, in qua manifesta postmodùm cicatrix occalluit, quæ evidens vulneris indicium, quamdiù Vir sanctus vixit, ostendit.

De iniquis spiritibus, qui sibi velut diræ volucres apparebant.

CAP. XVII.

JAm igitùr miles Christi assueto bello robustior, studebat quotidiè ad majora proficere, de viribus in vires crescere, & semper semetipso fortior, nullas jam poterat enervati hostis insidias formidare. Sæpè enim sibi in cella residenti velùt teterrimi corvi, vel vultures, iniqui spiritus videbantur assistere, & quasi ad custoditum animalis cadaver, quià non audebant accedere, cogebantur eminùs aspectare. Sæpè se in figuris Æthiopum, sæpè se per diversorum animalium species ostendebant. Quibus clarus Christi triumphator insultabat, dicens: Eccè paratus

ſum, venite; & ſi quà in vobis eſt virtus, oſtendite. Numquid jam omninò deficietis? numquid jam victi eſtis, & aliquas contra Dei ſervulum certandi machinas non habetis? His deniquè & hujuſmodi verbis confundens iniquos ſpiritus, confeſtim eos, velùt miſſis totidèm jaculis, effugabat. Videns ergò diabolus, quia per ſemetipſum contra Dei famulum prævalere non poſſet, ad callida argumenta converſus quòcumque Vir ſanctus ibat, diſcipulorum ejus animos adverſus eum in malitiam excitabat; ut quia retentari eum àb accenſo ſui fervoris impetu impoſsibile fuerat, ſaltem àb alienæ ſalutis cura compeſceret: & quia ipſe ab hoſte ſuperari minimè poſſet, vèl ex aliis victoriam non negaret.

De monachis S. Romualdum verberantibus, & divina ira percuſſis.

CAP. XVIII.

ALiquandò nàmque ad locum, qui Balneum dicitur, qui vidilicèt in Saxenati conſtitutus eſt territorio, tranſiit: ubì etiam non pauco tempore, com-

commorans, Monasterium ad B. Arcangeli Michaelis honorem construxit, à quo non longè cellam in ea habiturus intravit. Illùc autem Hugo Marchio septem sibi pro necessitate misit numismatum libras: quas ille, ut benè prodigus misericorditèr dispensaret, accepit. Audito itaquè quod monasterium Palatioli fuisset igne comsumptum, sexaginta solidos de predicta pecunia, fratribus in adjutorium direxit, reliqua autem, ut in simile opus expenderet servavit. Cognito hoc Monachi S. Michaelis, belvino contra eum furore commoti sunt, tùm quia pravis eorum moribus contrarius jam in multis extiterat, tùm quia quæ illi deferebantur, non eis omnia, sed quædam aliis impendebat. Facta igitùr conspiratione, unanimitèr cellam ejus cum sudibus, & phalangis irrumpunt, verberibus eum multis afficiunt, & direptis omnibus turpitèr dehonestatum dè finibus suis expellunt. Cùm itàque, eliminatus abiret, & nimià tristitiæ vis in mentis ejus jam interiora descenderet, hoc apùd semetipsum deliberat, ut jam de cętero sua contentus, alienæ salutis curam omninò postponat. Pòst

quam

quam videlicèt cogitationem tantus animum ejus terror invasit, ut si in eo, quod mente conceperat, obstinatè persisteret, periturum se, damnandumque divino Judicio nullatenùs dubitaret. Manachi autem compotes diù desideratæ ultionis effecti, & quasi proiecto gravi onere levigati, hoc, quod in Dei famulum egerant, multis inter se laudibus efferunt, & in immoderatum ludum, atque cachinnm se, lætitia lenocinante, resolvunt: deindè, etiam ut tanti gaudii solennitatem quodammodò jucundissimam faciant, sumptuosas deliciarum copias sibi ad convivium parant. Erat verò tùnc hiems, quæ non solum vicissitudini tempornm, sed frigidis quoque eorum mentibus aptissimè congruebat. Unus autem ex eis, qui in beatissimum Christi famulum sævior fuerat, mel acquirere, undè mulsum epulantibus faceret, satagebat. Cùmque Sapin fluvium hoc studio transmearet, offendentibus in plancas pedibus, subitò de ponte deijcitur, & fluviali voragine funditùs absorbente raptatus, extinguitur. Justo videlicèt Dei judicio, ut turbida illum aqua satiaret ad mortem; quia in eo, quod

quod flere debuerat, mellis dulcedinem ad vitæ concupierat voluptatem. Noctæ verò dùm omnes ex more qniescerent, descendente crebra nivium multitudine, repentè tota communis ædificii supèr eos fabrica corruit, & alteri caput, alii brachia, alii crura, vèl quælibet alia membra contrivit. Uni etiam eorum oculus evulsus est, & meritò divisionem corporeæ lucis pertulit, qui divisus à proximo, etiam si alterum haberet, geminæ charitatis unum lumen amisit.

De Iussione sancti Apollinaris ad S. Romualdum.

CAP. XIX.

ALiquandò autem Vir sanctus non longè mansit à Catria. Cùmque ibi aliquandiù moraretur, manifestè sibi B. Apollinaris apparuit, & quatenùs ad suum Monasterium pergeret, ibìque potiùs habitaret, ex magna auctoritate præcapit. Quod Vir sanctus nèquaquam negligendum ducens, locum, in quo morabatur, sinè cunctatione deservit, & quò missus fuerat, impeger festinavit.

De habitatione eius in Origario.

CAP. XX.

INclusus est etiam quodam tempore Vir venerabilis in palude Commaclensi, quæ dicitur Origarium: undè postmodùm præ nimio palustris cœni fœtore, & corrupto aere, ita totus tumefactus, & depilatus exijt, vt nequàquam eadem, quæ inclusa fuerat, species videretur. Nàm & caro ejus tota eatenùs erat viridis, ut vix stellioni discolor appareret.

De cella incensa, & per orationem extincta.

CAP. XXI.

ALio quoquè tempore in Insula, quæ Pereum dicitur, habitavit: quæ videlicèt Insula à Ravenna Urbe duodecim ferè millibus distat. Ibì verò dùm in cella cum quodam venerabili viro, suo nimirùm discipulo, Guilielmo nomine, moraretur, angusti parietes habitaculi repentè flamma corripuit,

puit, deindè ad alta conscendens, dominari per tecta liberis jam viribus cœpit. Protinùs Vir sanctus ad solitæ defensionis argumenta confugiens, non quæ ibì erant reposita foras exstrahere, non, ut mos est, tecti scindulas dissipare, non aquarum abundantiam spargere, non ullis impulsus est ad extinguendos ignes nisibus anhelare, sed solummodò orationem fudit, & confestim stridentes ignium globos divina virtus extinxit.

De Rege hospite S. Romualdi, & quia Abbatiam suscepit.

CAP XXII.

EOdem verò tempore junior Otto Imperator Classensem Abbatiam ordinare desiderans, optionem fratribus dedit, ut quem ipsi vellent, indubitantèr eligerent. At illi continuò unanimitèr expetunt Romualdum. Imperator autẽ diffidens beatum Virum ad Regiam aulam evocari posse per nuncium, ire ad eum per semetipsum voluit, & ad cellam ejus, Sole occidente, pervenit. Cui Romualdus, quia ma-

magnum hoſpitem in parva domo ſuſceperat, lectulum ſuum ad quieſcendum dare dignatus eſt. Coopertorium tamèn Rex noluit, quia aſperrimum judicavit. Manè autem facto, Rex eum ſecum ad Palatium duxit, tandèmque ſibi inſtare, ut Abbatiam ſuſciperet, multis præcibus cæpit. Qui cum reluctaretur, & Regiæ petitioni aſſenſum penitùs denegaret, Rex autem, è contrariò excomunicationem, & anathema ab omnibus Epiſcopis, Archiepiſcopis &toto ſynodaliConcilio minaretur, tandèm imminente neceſſitate ſuccubuit, & animarum regimen coactus accepit. Referebat tùnc hoc ſibi nequàquam videri novum ſed antè quinquennium ſibi fuiſſe divinitùs revelatum. Regebat itaquè Monadhos ſub diſtricta Regulæ diſciplina, nèque alicui àb ea declinare impunè licebat, non deniquè nobilis, non litteris eruditus, per actus illicitos in deſtram, levamque partem deflectere, vel à rectæ converſationis audebat rectitudine deviare. Vir deniquè ſanctus cordis oculos in cælum figens, ut Deo in omnibus obtemperaret, non timebat hominibus diſplicere. Hoc autem fratres con-

considerantes ſemetipſos priùs accuſant quia hunc ſibi præeſſe popoſcerant: deindè multis eum detractionum ſuſurrationibus lacerant, & duris ſcandalorum aculeis vexant.

De Abbatia dimiſſa: & pace inter Regem, & Tiburtes facta.

CAP. XXIII.

ROmualdus itaquè videns, & ſuam perfectionem aliquatenùs minui, & illorum mores procliviùs in deteriora converti, Regem impiger adiit, & eo non levitèr reluctante, unà cum Archiepiſcopo Ravennate, in utriuſque conſpectu virgam projecit, & Monaſterium dimiſit. Porrò autem Rex Tiburtinam tùnc civitatem obſidebat. Cives enim inclytum ejus Ducem, Mazolinum nomine, interfecerant, ipſum quoqueRegē correptis armis à ſuis mœnibus exturbarant; Undè non dubium eſt B.Romualdū illùc ex divina providentia miſſum, qui imminens tot animarum periculum ſequeſtra pace delevit. Hoc etenim intèr eos pactus eſt, ut

Ti-

Tiburtes ad honorem Regis murorum partem diruerent, obsides darent; Ducis verò interfectorem ad ejus matrem catenatum dirigerent. Quæ sancti Viri fusis ad Deum precibus, mitigata, crudelitèr offensa, & crimen indulsit, & incolumen ad propria redire permisit.

De Sancto Venerio.

CAP. XXIV.

FEcit quoquè venerabilis Vir apud Tibur alium boni operis fructum, quem silentio prætereundum esse non arbitror. Quidam nàmque beatus Vir, Venerius nomine habitare primitùs in Monasterio cępit cum tanta humilitate, & simplicitate, ut omnes illum fratres subsannado despicerent, & delirum, atquè dementem esse putarent. Alii nàmque illum sæpè colaphizare, alii sordida qua lebetes lavabantur, aqua perfundere, alii diversis illum solebant conviciorum jurgiis lacerare. Cùmque ille se perpenderet intèr tot adversa, tranquillum suæ mentis statum servare non posse consortium deserens, in soli-

litudinem fugiens properavit. Ubi per ſex annos abſquè vino, omnique pulmento ſub nimiæ diſtrictionis ariditate permanſit: Hunc itaquè Romualdus, audita ejus fama, viſitare curavit. Quem interrogans, ſub cujus regimine degeret, cujuſvè arbitrio ſuæ converſationis obedientiam exhiberet; reſpondit, ſe alieno ſolutum imperio, hoc ſequi, quod ſibi utiliùs videretur. Cui Romualdus ait: Si Crucem Chriſti portas, ſupereſt, ut Chriſti obedientiam non relinquas. Vade igitùr, & cnnſenſu à proprio Abbate ſuſcepto, revertere, & ſub ejus dominio humilitèr vive; quatenùs ſacri operis ædificium, quod bona voluntas ædificat, humilitas erigit, obedientiæ virtus extollat. Hæc, & multa alia ædificationis monita proferens, docuit eum qualitèr cogitationibus ſuis reſiſtere, qualitèr poſſet iniquorum ſpirituum infeſtationibus repugnare, & ita confirmatum, & inſtructum in multa eum alacritate reliquit. Ille igitùr ſancti Viri documenta gratantèr amplectens, Abbatem ſuum protinùs adiit, conſenſum accepit, & ad dilectam ſolitudinem quantocyùs remeavit. Volens au-

autem in possessione sui Monasterii habitare, ascendit in quoddam saxum, nullis hominum vestigiis pervium, & àb humana penitùs conversatione remotum, ibique per quatuor annos omni humano solatio destitutus, singularitèr habitans, exceptis tribus buccellis, quas de Monasterio secum detulerat, non panem comedit, non vinum bibit, non coctum aliquid omninò gustavit, sed solis arborum pomis, & herbarum radicibus vixit. Erat autem in eodem saxo quędam concavitas, ubì colligebatur aqua in hieme, ex qua Vir sanctus tota bibebat æstate. Tandèm verò cognito, quod ibi servus Dei moraretur, cœperunt ad eum multi confluere, ciborum alimenta deferre, & quæque sibi quasi necessaria ministrare. Quorum ille nullius indigens, cuncta pastoribus pecorum, & aliis indigentibus exhibebat. Exhortante autem loci Episcopo, Basilicam ibi fieri, & consecrari permisit. In qua ipse aliquantò post tempore defunctus est, & à quibusdam se quærentibus inventus est acclivis antè altare, quasi causa orationis in cubitis, & genibus jacens. Ubi nonnulla per eum Dominus miraculorum signa operari

rari

rari dignatus est. Sic deniquè sic bona terra ubres fructus reddidit, quæ verbi semen ex ore Romualdi multiplicatum suscepit.

De Tamo, & Religione Regis Ottonis.

CAP. XXV.

APud prædictam quoquè Civitatem convertit beatissimus vir [Romualdus] Tammum quemdam Teutonicum, qui sicut dicitur, in tantum Regi familiaris, & charus extiterat, ut utriusqne vestes utrumque contegerent, & amborum manus una paropsis communi sæpè convivio sociaret. Crescentius namquè Senator Romanus indignationem Regis incurrens, in montem, qui dicitur sancti Angeli, confugium petiit, & quià munitio inexpugnabilis est, obsidente Rege, ad defendendum se fiducialitèr præparavit. Cui Tammus ex præcepto Regis jusiurandum securitatis præstitit, & ità ille deceptus, adnitente Papa, qui sibi inimicus erat, quasi reus majestatis capitalem sententiam subiit. Cujus uxorem posteà Imperator in concubinam ac-

accepit. Quia igitùr Tammus & fraudis conscius & periurio tenebatur obnoxius, iccircò à beato Romualdo jussus est relinquere sæculum. Qui mòx à Rege licentiam expetens, non modò facilem reperit, sed nimiùm etiam alacrem fecit. Erat enim prædictus Imperator monastico ordini valdè benevolus, & nimia circà Dei famulos affectione devotus.

Ipse autem Rex ex eodem crimine beato Viro confessus, pænitentiæ causa nudis pedibus de Romana Urbe progrediens, sic usquè in Garganum montem ad S. Michaelis perrexit Ecclesiam. Per totam etiam Quadragesimam in Classensi Monasterio B. Apollinaris, paucis sibi adhærentibus, mansit. Ubì jejunio, & psalmodiæ, proùt valebat, intentus, cilicio ad carnem indutus, aurata desuper purpura tegebatur. Lecto etiam fulgentibus pallijs strato, ipse in storea de papiriis confecta tenera delicati corporis membra terebat. Promisit itaquè B. Romualdo, quod Imperium relinquens, monachicum susciperet habitum: & cui innumeri mortales erant obnoxij, jam ipse pauperculo subjectus, cœpit esse debitor sui.

Quod S. Romualdus apud Casinum ægrotavit deinde ad Pereum venit.

CAP. XXVI.

ROmvaldus igitùr cum eo, quem prædiximus, Tammo, & cum Bonifacio viro clarissimo, quem nùnc felicissimum martyrem, se habere Russiana gloriatur Ecclesia, & cum aliis conversis Teutonibus, à Tiburis oppido ad Monasterium S. Benedicti, quod in Casino constitutum est monte, devenit. Ibì nempè gravitèr infirmatus est, sed citò ex divina misericordia convaluit. Habebat autem equum satis egregium, quem sibi Busclavi Sclavonici Regis filius dederat, factus ab eo manachus. Hunc Vir sanctus humilitatis studio permutavit, & lucroso concambio asinum laudabilis negociator accepit. Nimio quippè Redemtoris nostri desiderio, qui asellæ tergo considerat, Vir venerabilis hoc ipsum animal libentiùs æquitabat. Cùm his igitùr omnibus superiùs nominantis Romualdus ad Pereum, ubi dudùm habitaverat, rediit, ibique deniquè

his, & aliis multis fratribus aggregatis, & per cellas singulas constitutis, tanto fervore, eremiticæ conversationis rigorem, & in se, & in aliis tenuit; ut illorum vita omnibus, ad quos fama eorumdem pervenire poterat, mirabilis haberetur. Quis enim non obstupesceret? Quis non immutationem divinæ dexteræ prædicaret, cùm vidisset prius homines sericis, immò deauratis vestibus indutos, crebris obsequentium cuneis constipatos, omnium deliciarum affluentiis assuetos, nùnc eos cerneret uno birro contentos, inclusos, discalceatos, incultos, tantà abstinentiæ arditate contritos? Faciebant autem omnes opera manuum, alii scilicet concleria, alii nebant, alii retia nectabant, alii cilicia.

De S. Bonifacio Martyre.

CAP. XXVII.

QUorum tamèn omnium vitam B. Bonifacij conversatio longiùs transcendebat. Hic denique Regis fuerat consanquineus, & ita charus, ut Rex illum non alio vocaret nomine,

nisi

nisi Anima mea. Erat autem apprimè liberalium artium doctrinis instructus, maximequè in modulationis musicæ studijs approbatus. Hic itaque cum in cappella Regia moraretur, videns Ecclesiam antiqui Martyris Bonifacij, mox exemplo sui æquivoci ad martyrij desiderium provocatus, ait: Et ego Bonifacius vocor. Cùr ergò etiam, ipse Christi Martyr esse non debeo? Deindè quoquè jam monachus factus tanta se abstinentiæ frugalitate constrinxit, ut sepè Dominicis diebus, & quinta tantùm feria per hebdomadam manducaret. Nonnunquam verò si urticarum, vel etiam veprium cerneret densitatē, illùc se proijciens, volutabat. Ex quo cùm quidam frater aliquandò eum corriperet, dicens: Hypocrita, quarè hoc ad captandos popularis auræ rumores coram omnibus facis? nihil aliud respondit: Tui sint Confessores, mei sint Martyres. Cùm verò pòst diuturnam eremiticæ conversationis vitam ad prædicandum jam ire disponeret, Romam primitùs pergere studuit, & àb Apostolica Sede consecrationem Archiepiscopatus accepit. Retulit mihi quidam Senex monachus, qui eum illùc comi-

ratus de Ravennæ finibus fuerat, [quia in toto illo itinere Vir venerabilis, cum omnibus quidem, qui eum sequebantur, pedestèr ibat, sed ipse jugitèr psallens, & cæteros longè præcedens, nudis sempèr pedibus incedebat. Prò labore quidèm itineris quotidiè comedebat, sed per singuolos dies de medio pane, & aqua vivens, in diebus festis, ignoto videlicèt omni liquamine, quotidiano victui poma quælibèt, vel herbarum radices addebat.

Postquàm autèm consecratus est, quotidiè observabat & monasticum paritèr, & canonicum in celebrandis horarum officiis ordinem. Cùm verò jam vltròmontanos peteret fines, æquo quidèm vehebatur, sed venerabilis Pontifex, sicutì, dicitur, nudis cruribus semper, & plantis adeò intollerabilem frigidissimæ regionis tolerabat algorem, vt volens descendere, vix pedem àb subhærente ferro disjungeret, nisi aqua priùs calida subveniret. Ad Gentiles autèm postremò perveniens, cùm tanta cœpit fervidi pectoris constantia prædicare, ut jam nullus ambigeret, quia Vir Sanctus martyrium flagitaret. Illi verò timentes, nè sicut pòst marty-

rium

rium B. Adelberti, coruſcantibus miraculorum ſignis, Sclavonicæ Gentis plerique converſi ſunt, ipſis quoque ſimiliter eveniret, longo tempore à beato Viro manus artificioſa malitia reprimunt, & cupidiſſimo mori, nolentes eũ occidere, crudelitèr parcunt. Cùmque ad Regem Ruſſorum Vir venerabilis perveniſſet, & coſtanti animo prædicationi vehementèr inſiſteret, videns eum Rex ſqualidis veſtimentis indutum, nudis pedibus incedentem, opinatus eſt, quia Vir ſanctus talia non religionis causa proferret, ſed iccircò potiùs ut pecunias congregaret. Promiſit ergò ſibi, quia ſi ab hujuſmodi vanitate recederet, ipſe paupertatem ejus largiſſima divitiarum liberalitate ditaret. Bonifacius itaquè mox ad hoſpitium ſinè mora revertitur, pręcioſiſſimis pontificalibus ornamentis decentèr indutus, & ſic ad Regis palatium denuò præſentatur. Rex autem videns eum tàm decoris veſtibus adornatum, ait: Nunc ſcimus, quia te ad vanam doctrinam non paupertatis inopia, ſed veritatis impulit ignorantia. Veruntamèn ſi vis vera credi, quæ aſſeris, erigantur duæ excelſæ lignorum cataſtæ,

breviſſimo à ſe interſtitio ſeparatæ, & igne ſuppoſito, cùm vaporatæ fuerint, ita ut utriuſque ſtruis unus ignis eſſe videatur, tu tranſi per medium. Quod ſi lęſus èx aliqua parte fueris, ipſi te penitùs conſumendum ingnibus trademus: ſin autem (quod credi non poteſt) ſanus evaſeris, omnes nos Deo tuo abſquè ulla difficultate credemus. Cùmque hoc fœdus non ſolum Bonifacio, ſed, & cunctis, quæ aderant, Gentibus placuiſſet, Bonifacius ità veſtitus, velùt Miſſarum ſollemnia celebrantus, priùs cum ſanctificata aqua, & incenſo thure undiquè perluſtrans ignem, deindè ſtridentes flammarum globos ingreſſus, ita exivit illæſus, ut nèc minimus capitis ejus capillus videretur exuſtus. Tùnc Rex, & cæteri, qui huic ſpectaculo interfuerant, catervatìm ſe ad pedes beati Viri proiiciunt, indulgentiam lacrymabilitèr petunt, & baptizari ſe inſtantiſſima ſupplicatione depoſcunt.

Cœpit itaque tanta Gentium multitudo ad Baptiſma confluere, ut Vir ſanctus ad ſpatioſum quemdam lacum pergeret, & in ipſa aquarum abundantia populum baptizaret. Decrevit autem

tem Rex, ut Regnum reliquens filio, ipse quamdiù viveret, se à Bonifacio nullatenùs separaret. Frater autèm Regis cum ipso pariter habitans dùm nollet credere, absente Bonifacio, ab ipso Rege peremptus est. Alius verò frater, qui jam à Regis, erat cohabitatione divisus, mòx ad eum Vir venerabilis venit, audire ejus verba noluit, sed de conversione fratris nimia adversus eum ira succensus, continuò comprhendit, deindè timens, nè si vivum teneret, Rex eum de manibus ejus eriperet, in sua præsentia, circumstante non parva hominum multitudine, decollari præcepit, statim verò & ipse cæcatus est, & tantus eum cum omnibus, qui astabant, stupor oppressit, ut nèc sentire, nèc aliquod humanitatis officium agere aliquatenùs possent; sed cuncti velùt lapides rigidi, & immobiles permanerent. Rex autem hoc audiens, nimio dolore percussus omninò deliberat non solùm fratrem occidere, & cunctos, qui sibi tanti reatus fautores extiterant, gladiis trucidare. Sed cùm illùc protinùs advenisset, & corpore Martyris adhùc in medio posito, fratrem simul cum re-

liquis hominibus sinè sensu . & motu stupefactus astare conspiceret, hoc sibi cùm suis omnibus placuit , ut priùs pro eis oratio fieret, si forsitàn illis divina misericordia sensum, quem amiserant, reformaret: deindè si accquiescerent credere, indulto crimine viverent , sin autem, omnes ultoribus gladiis interirent. Cùm igitur , & àb ipso Rege, & à cæteris Christianis diutiùs fuisset oratum, non solùm prior sensus stupefactis hominibus redditur, sed insupèr consilium quoque flagitandæ veræ salutis augetur. Nam continuò pænitentiam sui criminis flebilitèr expetunt, Baptismi Sacramenta, cùm magna alacritate suscipiunt, super corpus quoquè beatissimi Martyris Ecclesiam construunt. Verumtamèn ego si de hoc mirabili Viro cuncta, quæ dici veracitèr possunt, virtutum dona, referre tentarem, deficeret forsitàn, lingua, non deficiente materia. Dùm igitùr Bonifacii virtus proprio indigeat stylo, iccircò tamèn illum cùm aliis Romualdi discipulis summotenùs hic memorare curamus, ut ex eorum laude, quam magnus vir, gloriosus Magister eorum fuerit, demonstremus;

qua-

quatenùs dùm celſitudo clientium auribus fidelium inſonat, quam excelſus Doctor eorum fuerit, ex ſchola, quam tenuit, innoteſcat.

De S S. Ioanne, & Benedicto Martyribus.

CAP. XXVIII.

INtereà Romualdo in Pereo adhùc habitante, Buſclavus Rex preces Imperatori direxit, ut ſibi ſpirituales viros mitteret, qui Regni ſui Gentem ad Fidem vocarent. Mòx Romualdum Imperator aggreditur, & concedi ſibi de ſuis Monachis, qui illùc deſtinari utilitèr valeant, deprecatur. Ille verò nulli ſuorum hoc præcipere velut ex prælationis auctoritate voluit, ſed in eorum voto ponens ſivè manendi, ſive abeundi, eis optionem dedit. Ignorabat enim èx tam metuendo negotio voluntatem Dei, & ideò non illud ſuo, ſed fratrum potiùs arbitrio committebat. Interrogante igitùr eos, & humilitèr obſecrante, tandèm duo ſolummodò ſunt ex omnibus inventi, qui ſe ultrò ad eundum promptos offerunt.

Quorum unus Ioannes, Benedictus alter vocabatur. Hi itaque ad Busclavum euntes; in eremo priùs, eo substentante, manere cœperunt, & ut prædicare postmodùm possent, Sclavonicam linguam laboriose discere studuerunt. Septimo verò anno, cum jam loquelam terræ plenè cognosceret, unum ad Romanam urbem Monachum mittunt, & per eum à summæ Sedis Antistite prædicandi licentiam petunt. Injungunt etiam, ut nuncius ille aliquos secum de B. Romualdi fratribus duceret, qui eremiticæ conversationis edocti, cum eis simul in Sclavorum partibus habitarent.

Busclavus autem volens, coronam sui Regni ex Romana auctoritate suscipere, prædictos venerabiles Viros obnixa cœpit supplicatione deposcere, ut ipsi plurima ejus dona Papæ deferrent, & coronam sibi à Sede Apostolica reportarent. Qui Regiæ petioni assensum penitùs denegantes, dixerunt: Nos in sacro ordine positi sumus, tractare nobis sæcularia negocia minimè licet: & ità relinquentes Regem, ad cellam reversi sunt. Quidam verò, Regis agnoscentes consilium, sed quid

sancti

ſancti Viri reſponderint, ignorantes, copioſum auri pondus, quod mittendum Apoſtolico fuerat, ſecum eos detuliſſe ad cellulam opinati ſunt. Deindè intra ſe conventione pacta condicunt, ut noctù eremum latentèr ingreſſi, & Monachos interficerent, & pecuniam aſportarent. Quos cùm beati Viri tentantes irrumpere perſenſiſſent, adventus eorum cauſam protinùs agnoſcentes, Confeſſionem intèr ſe facere, & ſanctæ Crucis ſe cœpere vexillo munire. Erant autem ibì duo pueri eorum obſequio ex aula Regia deputati, qui proùt vires dabant, ſtare pro Sanctis, & furibus reſiſtere niſi ſunt. Fures verò reperto tandèm auditu irruentes, extractis gladiis, omnes pariter occideretur. Tùnc theſaurum anxiè perquirentes, ſed everſis omnibus nihil invenientes, ut tanti reatus crimem obtegerent, & humana ſuſpicio non armis, ſed flammis potiùs, quod factum fuerat, deputaret, cellam incendere, & ipſa conati ſunt Martyrum cadavera conflagrare. Sed admoti ignes, amiſſis naturæ viribus, nil omninò conſumere ullis hominum ſtudiis potuere. Ità enim eos ipſa etiam parietum mate-

ries repellebat, ac si pro lignis durissimi silices essent. Frustrati itaque fures in fugam se conferre nituntur, sed & hoc illis ex divina providentia denegatur. Tota siquidem nocte per fruteta nemorum, per latitudinem saltuum, per opaca silvarum viam anxiati sunt quærere, quam tamèn nullatenùs valuere errabundis vestigiis invenire. Sed neque pugiones in vaginas recondere arefactis brachiis potuerunt. Ubi verò Sanctorum jacebant corpora copiosum lumen usque in diem splendescere, & dulcissima Angelicæ cantilenæ non desiit suavitas resonare.

Adveniente autem die, quod factum fuerat, Regem latere non potuit. Qui illicò ad eremum cùm numerosa populi multitudine festinavit, & nè fures evaderent facta corona hominum totam silvam undiquè circumcinxit. Qui tandèm reperti sunt manifesti criminis rei, & ad gladios suos adhùc divina ex ultione ligati. Rex autem quid de eis faceret, habita consideratione deliberans, hoc postremò decrevit, ut nequaquàm eos, sicùt merebantur, occidi præciperet, sed ferreis catenis vinctos ad sepulchra Martyrum destinaret

naret, quatenùs aut ibi usquè ad obitum in vinculis miserabilitèr viverent, aùt si sanctis Martyribus aliter videretur, ipsi eos sua misericordia liberarent. Qui cùm ad Sanctorum tumulum fuissent ex præcepto Regis attracti, mòx inneffabili divinitatis omnipotentia fractis sunt nexibus absoluti. Deindè facta super corpora Sanctorum Basilica innumerabilia non solùm tùnc, sed & nùnc ibi fiunt èx divina virtute prodigia.

De Monacho per Angelum de carcere liberato.

CAP: XXIX.

IMperator autèm Heinricus Busclavi consilium non ignorans, undiquè vias custodiri præceperat, ut si Busclavus Romam nuncios mitteret, in ejus illicò manibus devenirent. Monachus ergò, qui nupèr missus à sanctis Martyribus, fuerat, demùm captus est, & mòx carcerali custodiæ mancipatus. Nocte verò illum Angelus Domini in carcere visitavit, & consummatos esse eos, quorum legatione fungebatur, admonuit: statimque aperto divinitùs car-

cere, præparatum sibi esse navigium in fluvio, quem transuiturus erat, asseruit. Quò festinans Monachus Angelicæ promissionis Fidem veram esse probavit.

De Monasterio sancti Aldeberti constructo, & prophetia S. Romualdi adversus Regem prolata.

CAP. XXX.

DUm moraretur autèm Romualdus adhùc in Pereo, Imperator Otto Monasterium ibi ad honorem S. Adelberti, eo suggerente, construxit, cui contigua Classensis cœnobii prædia contulit, & ea sibi ex Fiscali possessione in Firmensis Monarchiæ partibus recompensavit. Abbate ergo illìc ex Romualdi discipulis constituto, & fratribus aggregatis, cœpit eos Romualdus sub magna tenere custodia, & docebat eos sub regulari vivere disciplina. Præcepit etiam Abbati, ut in eremum secedens, per totam hebdomadam in cella consisteret: diebus verò Dominicis fratres ad Monasterium veniens, visitaret. Qui sancti Viri jussa con-

contemnens, cœpit sæcularitèr vivere, & pede operis semèl exorbitante à rectitudinis tramite jam longiùs declinare. Videns ergò Romualdus quod secundum suæ voluntatis ardorem ibi laborare non posset, Regem protinùs adiit, & acceptæ promissionis exactor, ut Rex monachus fieret, insistere vehementiùs cœpit. At ille facturum se quidem, quod exigebatur, asseruit, si tamen priùs Romam, quæ sibi rebellabat, impeteret: & ea devicta, Ravennam cum victoria remearet. Cui Romualdus si Romam inquit, jeris, Ravennam ulteriùs non videbis: & apertissimè illi mortem propinquam esse denuncians, quia eum revocare non potuit, proculdubiò de ejus certus interitu, dum Rex Romam properat, Romualdus navim ascendens, ad Civitatem Parentium tranferat. Rex itaque secundum beati Viri prophetiam, vix à Roma reverti incipiens, mòx languore correptus, apud Paternum defunctus est.

Ubi gratia perfectionis S. Romualdo divinitùs est concessa.

CAP. XXXI.

ROmualdus autem tribus annis in Parentinæ civitatis finibus habibitans, in uno Monasterium construxit, & Abbatem in eo cum fratribus ordinavit, in duobus vero inclusus mansit. Ibi nempè ad magnæ perfectionis cumulum pietas illum divina provexit, ita ut sancto affactus Spiritu, & nonnullis ventura prospiceret, & multa veteris, ac novi Testamenti occulta mysteria radiis intelligentiæ penetraret. Anxiabatur autem ibi aliquandò in lachrymas erumpere, sed nullo valebat conamine ad contriti cordis compunctionem venire. Factum est ergo quadam die dùm in cellula psalleret, ut in hunc psalmi versiculum incidisset: Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Repente igitùr tanta sibi lacrymarum effusio orta est, & ita mens ejus ad intelligendas divinæ Scripturæ sententias illustrata; ut ex co-

eodem die, & deincèps quamdiù vixit, & quandocumque voluisset, uberes sibi lacrymæ facillimè fluerent, & plurima illum Scripturarum mysteria non laterent. Frequentèr enim tanta illum divinitatis contemplatio rapiebat, ut quasi totus in lacrymas resolutus, æstuante inenarrabili divini amoris ardore, clamaret: Chare Jesu chare, mel meum dulce, desiderium inneffabile, dulcedo Sanctorum, suavitas Angelorum, & cætera hujusmodi, quæ ille sancto Spiritu dictante in jubilum proferebat; nos humano sensu exprimere talia non valemus, Sicut enim Apostolus dicit: Nos sicut oportet, orare nescimus, sed ipse Spiritus orat pro nobis gemitibus innerrabilibus. Et ideò Romualdus Missam celebrare coràm pluribus numquàm volebat, quia se à lacrymarum inundantia continere non poterat. Undè etiam postomodū præ nimia jā consuetudine Vir simplicis animi putans gratiā sibi divinitùs prærogatā, omnibus esse concessam, dicebat, plerumquè discipulis. Cavete nè multas lacrymas effundatis, quia, & visum minuunt, & verticem lædunt. Ubicumquè autem Vir sanctus habitare disponeret, ora-

oratorium cum altari primitùs intra cellulam faciens, deindè se recludens, aditum damnabat.

De prophetia S. Romualdi, qua discipulorum prænunciavit adventum.

CAP. XXXII.

MIserunt aliquaudò ad illum fratres, qui morabantur in solitudine, quæ Bifurcum dicitur, consilium flagitantès, qualitèr conversari in eremo deberent, qualitèr diabolicis impugnationibus resistere potuissent. Quorum nuncii cum ad Monasterium à quo Romualdi cella longiùs aberat, pervenissent, illicò venerabilis Vir per spiritum eorum cognovit adventum, præcepitque Abbati Ansoni, qui sibi tunc assistebat, dicens: Vade, & pulmentum fratribus præpara, qui de longinquis partibus advenerunt: qui continuò cœpit eum deridere, & dicere: Quia vere falsus Propheta esset. Postremò tamèn velùt coactus ad Monasterium veniens, eos, & quos Vir sanctus prædixerat, orantes jam in Ecclesia reperit. Quos videlicèt Romual-

dus

dus multo ſalutaris doctrinæ ſale condivit. multis deniquè contrà antiqui hoſtis inſidias virtutum armis inſtruxit; & poſtquàm eos de omnibus ſubtilitèr docuit, cum multa eos ad eremum alacritate remiſit.

De reditu ejus à Parentio, & nautis ejus meritis de periculo liberatis.

CAP. XXXIII.

ALio quoquè tempore rursùs prædicti fratres ad eum nuncios dirigunt, &de eadem re conſilium majori adhùc anxietate requirunt. Quibus Vir venerabilis ait: Ego nunc libellum de pugna dæmonum ſcribo, quem vobis, cum redieritis, dabo, vel certè ipſe vobiſcum forſitàn venio. Hoc illi audientes, protinùs in faciem ſe proſternunt, & ut cum illis ire dignaretur, importuna admodùm ſupplicatione depoſcunt. Altera verò die iturum ſecum eis incunctanter aſſeruit, & ut navim inquirerent, juſſit. Audiens hoc Parentinus Epiſcopus nimio mœror perculſus eſt. Inveniens quoquè Monachos propter navigium diſcurren-

rentes, multis contumeliarum eos dehonestavit injuriis. Hoc etiam cunctis juxta portum manentibus promulgavit edictum, ut quicumque Romualdo navim dare præsumeret, ipse quoquè unà cum ipso irrevocabili profectione demigrans, Parentium ulteriùs non rediret. Festinè igitùr nuncius ad Polensem Episcopum mittitur, ut beato Viro navigium mittere non moretur. Sæpè namquè præfatus Episcopus adhortatus illum fuerat, ut nequaquàm de cætero in tam obscuro recessu inclusus lateret, sed illùc potiùs se conferret, ubì animarum lucrum copiosiùs facere potuisset, nè videlicèt sicut carbo soli sibimet arderet: sed magis, ut re vera lucerna super candelabrum posita, omnibus, qui in domo Dei sunt, radios suæ lucis infunderet.

Dùm igitur nuncius, qui missus fuerat, expectaretur; Romualdus his, qui secum erant, fratribus ait: Noveritis proculdubiò, quia frater ille tardiùs veniet, & in alia navi nos ire priùs, quàm ille revertatur, oportet. Adveniente autem sancto die Dominico, in ipso primæ lucis crepusculo dixit assistenti sibi cuidam fratri, nomine Ingel-

berto

berto, qui postea Archiepiscopus in Gentibus factus est: Respice, inquit, procùl in pelagus, & vide duas naves longinquis adhuc spatiis pari adversum nos velocitate tendentes, quarum nos definitè debeat una suscipere. Qui curiosiùs intendens, & expansis oculorum radiis sollicitè cuncta perlustrans, aliquod remigandi signum omninò videre non potuit. At cum dies jam jamque claresceret, ecce extremo videt intuitu duas naves eminùs adventantes, & præ nimia adhuc longinquitate, quasi totidem volucres apparentes. Quibus tandèm subeuntibus portum, interrogati remiges, utrùm Romualdum cum suis in propria vellent nave suscipere, nova mòx repleti lætitia, se & sua omnia in ejus potestate constituunt, & beatos se fore tam pretiosæ margaritæ pondere profitentur. Illo itaquè die minas aëreis formidantes ire noluerunt. Rumualdus autem exhortatus est eos, ut statim in spe divinæ gratiæ iter inciperent, spondens eis, quia nullum omninò periculum substinerent, Illi tamen tota die ibidem commorantes, nocte navigare cœperunt.

Circa diluculum autem subitò venti sævi-

sæviunt, tempestas oritur, mare ab imo fundo versatur. Jam verò furentes undiquè procellæ ipsos quoque remiges transvolant, & navim hinc idnè concutientes, totas pænè tabulas laxant. videres itaque homines, alios quidem se ad natandum exuere, alios verò diversis se plaustribus religare; quosdam autem, ut supernatare fluctibus possent, remos, aut lignum aliquod strictum tenere. Cumque in tanto discrimine non jam dubium desperatis omnibus naufragiũ immineret, illicò Romualdus ad solita videlicèt orationis armamenta cucurrit, & reclinato paululùm caputio, capite devexo in gremiũ, præces sub silentio ad Dominũ fudit: deindè Ansoni Abbati, qui cominùs assidebat, securè præcedit, dicens; Denuncia nautis, ut nequaquàm timeant, sed omnes se incolumes euasuros absquè ulla penitùs ambiguitate cognoscant. Vix modicum pòst hoc, & eccè ultrà omnium spem absquè ullo humano studio ipsa se navis dirigit, & mòx in portum Capreolæ Civitatis delapsa, celeritèr subintravit. Tunc omnes liberatori Deo dignas referunt gratias, & manifestè se de faucibus mortis ereptos Romualdi meritis profitentur.

De

De adventu S. Romualdi in Bifurcum.

CAP. XXXIV.

VEniens itaque Romualdus Bifurcum, visis omnium fratrum cellis, quia suprestitutione quadam ambitiosæ videbantur, in nulla earum habere hospitium voluit, nisi in illa solummodò in qua Petrus venerabilis ejus discipulus habitabat; Vir si quidem mirabilis abstinentiæ, multæque admodùm extremitatis, qui cellulam sibi ad S. Hilarionis exemplum vix umquàm largiorem fieri quatuor cubitis permittebat. Referebat autèm posteà idem venerabilis vir, quia dùm B. Romualdus cum ipso maneret, & psalmos uterque intèr se vicariis versibus alternaret, triciès in nocte, vel eo ampliùs se Romualdus ad requisita naturæ ire simulabat, quoniam afluentium lacrymarum inundantiam, atque singultus cohibere non poterat. Cùmque ibi Romualdus aliquandiù moraretur, & fratres non solùm de spirituali certamine, verùm etiam, ut sibi Abbatem præferrent, & communia cuncta fa-

facerent, admoneret; illi, quia suum habebat unusquisque sustentatorem, & proùt cuique libuerat, proprii sequebatur arbitrii libertatem, Romualdi præcepta suscipere non magnoperè curaverunt.

De adventu ejusdem ad Vallem de Castro, & multo animarum fructu per eum facto.

CAP. XXXV.

ROmualdus ergò sterilitatis impatiens, anxia cœpit aviditate perquirere, ubì terram potuisset ad proferendos animarum fructus idoneam invenire. Misit itaque nuncios ad Camerinæ provinciæ Comites. Qui audito nomine Romualdi, nimio repleti gaudio, cuncta suæ virtutis offerunt prædia, non modò silvarum, & montium, sed si sibi etiam placeret agrorum. Postremò repetus est in eorum possessione locus eremiticę conversationi satis congruus, montibus undiquè vallatus, & silvis. In medio verò ampla quædam planicies non solum proferendis frugibus apta, sed perspicuis

etiam fontium aquis irrigua. Hìc itaque locus vallis de Castro antiquitùs vocabatur, ubi jam parva erat Ecclesia, in qua conversarum quarumdam mulierum videbatur esse conventus. His itaque loco cedentibus constructis cellulis illìc habitare cum suis discipulis vir venerabilis cœpit. Ibì autem quantos animarum fructus per illum Dominus acquisierit, quis valeat, vel atramento describere, vel lingua proferre? Cœpere namquè homines ad pænitentiam hìnc indè confluere, sua pauperibus misericorditer erogare; alii sæculum omninò relinquere, & ad sanctæ conversationis ordinem spiritu fervido festinare. Erat enim Vir beatissimus quasi unus de Seraphim, quia & ipse flamma divini amoris incomparabiliter æstuabat, & alios, quocumquè pergeret, sanctæ predicationis facibus incendebat. Sæpè namquè dùm prædicationis verba proferret, tanta illum compunctio in lacrymas excitabat, ut subitò interruptum sermonem relinquens, aliquorsùm repentino impetu velùt amens aufugeret. Nàm & si quandò cum fratribus æquitabat, longè pòst alios veniens, sempèrque

psallens, nihilominùs ac si in cellam resideret, jugitèr lacrymas effundere non cessabat.

Intèr cæteros autem præcipuè singulares Clericos, qui per pecuniam ordinati fuerant, durissima severitate corripiebat, & eos nisi ordinem spontè desererent, omninò damnabiles, & hæreticos asserebat. Qui novam rem audientes, occidere illum moliti sunt. Per totam namquè illam Monarchiam, usquè ad Romualdi tempora, vulgata consuetudine, vìx quisquam noverat, Simoniacam hæresim esse peccatum. Qui dixit eis: Canonum mihi libros afferte, & utrùm vera sint, quæ dico, vestris attestantibus paginis comprobate. Quibus itaque diligentèr inspectis, & crimen agnoscunt, & errata deplangunt. Constituit itaque Vir sanctus plures Canonicos, & Clericos, qui laicorum more sæcularitèr habitabant, Præpositis obedire, & communitèr in congregatione vivere docuit. Nonnulli quoque Episcopi, qui per Simoniacam hæresim sacras Sedes invaserant, ad eum causa pænitentiæ concurrebant. Qui etiam venerabili Viro se committentes, & Episcopatum termino statu-

to

to deserere, & ad sanctæ conversationis se promittebant ordinem festinare. Ex quibus tamèn Vir sanctus quamdiù vixit, nescio si vèl unum convertere potuit. Est enim venenata illa hæresis, præsertim in Episcopali ordine, tàm dura, & ad convertendum rigida, ut sempèr promittens, sempèr de die, in diem producens, atque in futurum procrastinans, faciliùs possit Judæus ad fidem converti, quàm hæreticus latro plenè ad pœnitentiam provocari.

De fure, quem frangentem cellam Gregorii per spiritum vidit, & illesum dimisit.

CAP. XXXVI.

IN eisdem quoquè partibus Vir Sanctus Monasterium condidit puellarum. Solemni quadam die dùm Vir venerabilis illìc cum fratribus in capitulo resideret, & eos salutaris doctrinæ dapibus satiaret, repentè ipsum interrumpens sermonem, anxia quadàm animadversione exclamare cœpit, & dicere: Agite nùnc, inquit, agite, & quantocyùs properate, quia jam fratris Gre-

gorii cellam fur frangit (hic autem Gregorius Archiepiſcopus in gentibus poſtmodùm conſecratus eſt) qui protinùs exilientes ad cellam pernicitèr currunt,&furem jam parietes infringentem inveniunt. Quem capientes ad magiſtrum pertrahunt , & quid de tàm ſacrilego raptore faciendum eſſet , inquirunt. Quibus Vir ſanctus cæpit hilaritèr dicere : Et ego , fratres , ignoro quid de tam malo homine poſſimus facere. Eruimus ſibi oculos ?ſed poſtea non videbit. Incidimus ei manum ?ſed ampliùs non laborabit , ac per hoc forſitan fame peribit, Si pedem truncamus, ambulare non poterit . Sed intr ò eum minate , & cibum illi priùs apponite , ut quid de eo faciendum ſit , interim pertractemus. Et ità Vir ſanctus exultans in Domino , poſtquam cibari latronem fecit , deindè modeſtè correptum , & dulcibus verbis admonitum , redire ad propria in pace permiſit.

De Monasterio Urbis veteris, quod construxit.

CAP. XXXVII.

POstremò dimissis in valle de Castro nonnullis de suis discipulis, ad regionem se Urbis veteris contulit, & in possessione Pharulphi Comitis Monasterium, multis quidem suffragantibus, sed eo maximè expensas prębente, construxit. Tantus namquè in sancti Viri pectore faciendi fructus, ardor incanduerat, ut effectis nunquam contentus, dùm alia faceret, ad facienda mòx alia properaret; adeò ut putaretur totum mundum in eremum velle convertere, & monachico ordini omnē populi multitudinem sociare. Multos deniquè illìc de sæculo abstulit, quos per plura sacra loca divisit.

De filio Comitis, qui cæcum post mortem illuminavit.

CAP. XXXVIII.

NOnnulli quoquè nobilium filii, contemptis parentibus, ad Vi-

rum beatissimum fugiebant. Ex quibus etiam filius Guidonis Comitis fuit, qui in ipsa pueritia non longo tempore, postquam monachus factus est, ad mortem veniens, vidit duos iniquos spiritus, quasi nigerrimos vultures terribiles in se oculos infingentes. Cùmq; hoc assistenti sibi B. Romualdo puer ediceret, protinùs addidit: Eccè Magister, tanti nùnc Ætiopes intrant, ut jam totum ædificium repleant. Exhortatur autem, ut confiteretur quid delinquisset, hoc solummodò crimen felix ille peccator cum magno terrore confessus est, quia jussus fuerat à Priore, nescio quot scopas accipere, quas nèc dùm acceperat. Romualdo igitùr sibi tanti facinoris veniam indulgente, in pace defunctus est. Postera verò die cæcus quidam, præbendarius videlicèt Patris ejus, ad sepulcrum illius venit, & altiori voce clamavit: Hem Domine, inquit, meus, si cum Deo es, sicut credo, preces pro me ad eum funde, & oculorum mihi lumen restitue. Et hoc dicto statìm illuminatus est. Nonnulli quoque ægroti ad ejus tumulum venientes, redditi sunt sanitati. Nam & ipsum ejus sepulchrum velùt multis ple-

plenum aromatibus redolebat. Et ita à Deo meruit honorari post mortem, qui pro ejus amore dum viveret, carnalium parentum sprevit hæreditatem.

De tribus Monasteriis, quæ S. Romualdus construxit, & de profectione ejus in Ungariam.

CAP. XXXIX.

INtereà Romualdus audiens, quia beatissimus vir Bonifacius martyrium suscepisset, nimio desiderii igne succensus, ut pro Christo sanguinem funderet, Ungariam mòx ire disposuit. Interim tamèn dùm in ipsa intentione persisteret, brevi tempore tria constituit Monasteria, unum videlicèt in valle de Castro, ubi nùnc sanctissimum corpus ejus est conditum, aliud propè Insinum fluvium, tertium juxtà oppidum condidit Esculanum: Deindè licentia ab Apostolica Sede suscepta, & duobus è suis discipulis in Archiepiscopos consecratis, cum viginti quatuor fratribus iter arripuit. Tantus enim ardor moriendi pro Christo in omnibus æstuabat, quod Vir sanctus ad tale ne-

gotium cum paucis ire difficile poterat. Euntes ergò cum jam ipsis Pannoniarum finibus interessent, repentè Romualdus languore correptus, ulteriùs ire non potuit. Cùmque diutiùs pateretur, si quandò redire disponeret, protinùs ex ægritudine convalescebat. Sin autem ire ultrà tentaret, tota ejus facies protinus intumescebat, cibos quoque jam retinere stomacho languescente non poterat. Advocatis, itaque fratribus ait: Perpendo, inquit, nequaquàm divinæ voluntatis esse judicium, ut ultrà progrediar. Veruntamèn quia intentionis vestræ desiderium non ignoro, neminem vestrum redire compello, multi nempè etiam antè nos totis nisibus studuerunt ad martyrii culmen pertingere, sed quia divina providentia alitèr sensit, in suo gradu coacti sunt remanere. Licèt ergò vobis omnibus martyrium defuturum esse non ambigo, qui tamèn ire, qui mecùm redire voluerint, uniuscujusque relinquatur arbitrio. Quindecim igitùr Ungariam prodeuntibus, duobus alibì jam dimissis, vìx septem cum Magistro discipuli remanserunt. Euntium autem quidam flagellantur, venduntur, plu-

plures domino ſubeunt, ad martyrium tamen, ſicut Vir ſanctus prædixerat, non pertigunt.

Romualdus autem converſo quodam nobiliſſimo Viro, Adhelberonis videlicet Ducis conſanguineo, qui postea monachus factus in ſancta uſquè ad mortem converſatione permanſit, aliiſque Teutonicis, ad Monaſterium, quod in Urbis veteris regione conſtruxerat, rediit. Notandum itaque eſt, quia ſanctus Vir nequaquàm velùt levitate uſus, falli inanitèr potuit, qui ſecundum intentionem quidem ſuam martyrium ſubiit, juxta divinum verò conſilium pro ſalute eorum miſſus eſt, quos convertit. In prædicto igitùr Monaſterio multa perſecutionis ſcandala paſſus eſt. Volebat enim Abbatem, ut revera monachum, extremitatem diligere, ſæcularia ex deſiderio non tractare, res Monaſterii pro vana gloria non expendere, fratrum uſibus neceſſaria miniſtrare. Quæ omnia dùm ille ſurda aure contemnit; Romualdus locum cum ſuis diſcipulis deſerens, longè à Caſtro prædii in virtute Rainerii, qui poſtmodùm Thuſciæ Marchio factus eſt, habitavit.

De Rainerio Marchione.

CAP XL.

HIc autem Rainerius Cojugem suam occasione propinquitatis abiecerat, & consanguinei sui Uxorem, quem ipse se insequentem quodammodo invitus occiderat, in conjugium copularat. Ob hoc itaque Romualdus, nè criminis ejus patticeps fieret, gratis manere in ejus possessione noluit, sed unum sibi aureum pro aqua, alterum verò pro lignis appendit. Quos, cùm ille omninò respueret, mallens videlicet sua dare, quàm à sancto Viro quidquam recipere. postremò tamèn victus assensit, potiùs quàm Romualdus abiret. Dicebat autem idem Rainerius cum jamMonarchiam obtineret, quia non Imperator, non aliquis omninò mortalium tantum mihi metum valet incutere, quantum me Romualdi terret aspectus. Antè ejus quippè vultum nequè quid dicam scio, neque quibus me defendere valeam, ullas excusationes invenio. Habebat revera Vir sanctus hanc ex divino munere

gra-

gratiam, ut quicumque peccatores, præſertim potentes ſeculi, in ejus præſentia deveniſſent, mòx velut ante majeſtatem Dei tremefactis viſceribus formidarent. Sanctus nimirùm Spiritus, qui pectori ejus habitator inerat, hunc terrorem injuſtis divinitùs intendebat.

De Abbate Claſſis qui S. Romualdum voluit ſtrangulare.

CAP. XLI.

ILlis verò temporibus Vir venerabilis unum Monaſterium non longe à Maſſiliano caſtro conſtruxit. Audiens autem aliquandò, quia Venetus quidam Claſſenſem Abbatiam per coemptionem Simoniacæ hæreſeos invaſerat, inſuper quoquè in corpus ſuum iniquè peccabat, illùc protinùs ire miles Chriſti impiger ſtuduit, diverſiſque modis èx eo Monaſterium purgare tentavit. Vir autem reprobus dùm Abbatiam metuit perdere, non timet homicidium perpetrare. Itempeſta ſiquidem nocte, dùm Romualdus in lecto ſicurè quieſceret, ille eum la-

tenter eggressus impiis cœpit digitis guttur ejus astringere, nitens eum crudelitèr suffocare. Sed dùm Vir sanctus nèc dũm prorsùs intercepto spiramine, anhelitu vix eluctante, rauciret, Ingelbertus illicò Magistri singultibus excitatus, torrem mòx ex sopito igne corripuit, & ministrum diaboli ab incepto nefandissimi criminis exturbavit.

De itu, & reditu rursus à Parentio.

CAP. XLII.

POst hæc Romualdus denuò Parentium navigavit, sed Apostolicæ Sedis Antistes, & Romani cives, ad eum redeundi legationem dirigunt. Quod si reverteretur, facturos se omnia ejus precepta promittunt; sin autem, excommunicationis sententiam cõminãtur. Hoc itaque modo suum Romualdum alumna Italia recuperare promeruit.

De miraculo latronis in monte Petrano facto.

CAP. XLIII.

EO itaque tempore in faucibus Callensium montium aliquandiù mansit, deindè in Petranum montem, non longe videlicèt à Monasterio S. Vincentii, quod juxta Candilanum constitutum est fluvium, demigravit. Quòcumque autem Vir sanctus ibat, sempèr fructificans, sempèr animarum lucrum magis, ac magis accumulans, & homines de sæculo abstrahens, velùt totus in ignem conversus, ad cæleste desiderium animos hominum accendebat, Volens autem tunc locum ad eremum faciendam idoneum invenire, præcepit cuidam presbytero, ut ad domum propriam rediens, sibi, & his qui eum comitabantur, alimenta deferret, Deindè montem indagine stustudiosa pelustrans, postremò quemdam monachum juxtà parvam basilicam habitantem reperit, à quo mòx, ut secùm pergeret, & locum ostenderet, ubi aqua inveniretur, exegit. Qui nimi-

mirùm denegavit se domum sine custode posse relinquere, quia latrònum insidiantium impetum formidaret. Ad hæc Romualdus se recompensaturum, si tale quid accidisset, cuncta spopondit. Sicquè jam alienæ injuriæ debitor factus, monachum secum duxit. Illis itaque locum quærentibus. eccè præsbyter, ut jussus fuerat, prandium deferens, furem jam domum infrigentem reperit, repertum cœpit, captum usque ad Romualdi reditum custodivit. Quem Romualdus inveniens, priùs illum pia studuit verborum austeritate corripere, deindè dulcitèr admonens incolumen permisit ad propria remeare. Sic nimirùm, sic divina providentia servavit illæsum, quod in absentis Romualdi fuerat custodia derelictum.

Item miraculum de aliis latronibus.

C A P. X L I V.

RUrsùs dùm in eisdem partibus cellas construeret (erat autem sarcina procul ab eis sub quodam saxo reposita) tùnc Vir venerabilis quemdam fra-

fratrem illùc quasi cum quodam impetu propulit, præcipiens sibi, ut nimis anxiè festinaret. Qui mòx fures supervenientes, illos quidem jam rapere tentantes reperit, sed nihil adhùc ex his, quæ reposita fuerant, deesse cognovit. Qua èx re rectè colligitur, beatum Virum non sinè divinæ revelationis instinctu fratrem cum tanta sollicitudine destinasse, ipso videlicèt puncto, quo fures ad rem non custoditam contigit pervenisse.

Quare, & quomodo S. Romualdus ejectus est de Valle de Castro.

CAP. XLV.

POst hæc Romualdus ad Monasterium Vallis de Castro revertitur, mòxque Abbatem sic alios regere, ut semetipsum tamèn nequaquàm negligeret, exhortatur. Volebat insuper, ut cellam, qua usus fuerat occasione regiminis, non omninò desereret, sed in ea sibimet spiritualitèr vivens, præcipuis tantùm festivitatibus fratres admonitionis gratia visitaret. Erat enim beato Viro tàm odiosa ista, quam cer-

nimus, Abbatum conversatio, ut non minùs gauderet, si de manu cuiusque Abbatiam potuisset evellere, quàm si daretur sibi potentissimum, quemlibet sæcularium ad sanctę conversationis ordinem convocare. Sed sicut per Salomonem dicitur: Velut acetum in nitro, ita qui cantat carmina cordi perverso; ille prædicatione venerabilis Viri de malo deterior factus. Comitissas loci dominans protinùs adiit, & ut ligna, quibus Romualdi cellæ debebant construi, minutatim incidi præciperent, sacrilega machinatione suggessit. Eo itaque modo alta Paradisi cedrus de terrenorum hominum silvis ejecta est.

De miraculo, quod fecit in Aqua bella, curans Præsbyterum.

CAP. XLVI.

INdè verò progrediens non longè ab Apennino monte, in loco, qui dicitur Aqua bella, manere constituit. Illìc sanè dùm sæculares quidam cum discipulis ejus habitationum tecta construerent, Romualdus autem, quia jam præ senectute laborare non poterat

&

& ſolus hoſpitium cuſtodiret, Presbyter quidam intolerabilem dolorem in dentibus ſentiens, opus ædificii invitus reliquit, & poſtulata à fratribus licentia, redire domum miſerabilitèr ejulans, cœpit. Cùmque per Romualdum tranſitum reverſionis haberet, interrogatus cùr abſcederet, mòx caſum ſuæ paſſionis innotuit. Huic Romualdus hianti locum, ubi patiebatur, digito tetigit, dicens. Ignitam, inquit, ſubulam, ne labrum lædat, in calamum mitte, & hic pone, sic dolor aufugiet, Vix Presbyter unius jugeris ſpatio ultrà progreſſus eſt, & confeſtìm omni dolore depoſito, ad opus, quod reliquerat, ſanus, & incolumis repedavit, claris nimirùm vocibus exclamans, & dicens: Gratias tibi agimus, omnipotentes Deus, qui regionem noſtram ſplendore tanti ſideris illuſtrare dignatus es. Verè Angelus Dei, verè Propheta ſanctus, & lux magna occulta mundo, in finibus noſtris apparuit. Hæc, & alia multa in Dei laudem vociferans, vix à beati Viri diſcipulis tacere compulſus eſt. Nam ſi talia verba ad Romualdi aures qualibet occaſione pertingerent, graviſſima cor ejus indignatione ferirent.

Item

Item miraculum de Fago prope cellam ejus incisa.

CAP. XLVII.

ALio quoquè tempore dùm in quadam Eremo valdè ſpecioſa, & egregia, cui nomen eſt Camaldulenſis, quam ipſe ædificaverat, in cella reſideret, magnam aliquam fagum, quæ propè cellam ejus aſtabat, incidi præcepit. Erat autem fagus ita cellæ acclivis, & imminens, ut juxta humanam opinionem, ſi eccidiſſet, totum mòx ædificium indubitantèr obrueret. Cùmque operarii vellent juſſa perficere, ſed ruinam arboris formidarent; ille, ut nequaquàm timeretur, inſtabat. Itaque cum impactis circumquaquè ſecuribus, in ipſa jam arboris viſcera veniretur, arbor autem ſuper beatum Virum non jam dubio impetum minaretur, cœpere omnes rogare, & vocibus clamosis vehementèr inſiſtere, ut ſi cellam poſtponeret, ſemetipſum exiens conſervaret. ille autem nequaquàm eorum clamoribus acquieſcens, vt cœptum citò perficerent definitè præce-

pit

pit, facto ſigno Crucis contra eam. Poſtremò fagus graviſſimo ſonitu corruens ità alior ſùm eſt ex divina virtute projecta, ut cunctis mirantibus, cella omninò remaneret illeſa. Omnes igitùr tanto obſtupefacti miraculo, lætas ad cælum voces tollunt, immenſas Deo gratias referunt.

De ilicè lapſa ſuper ruſticum, & eum non læ dente.

CAP. XLVIII.

SEd quid nos de divina circa venerabilem Virum cuſtodia dicimus, cum & alios ſæpè per ejus preſentiam ex magnis ereptos fuiſſe periculis, non ignoramus? Ex quibus videlicèt unum hic memorare ſufficiat, ut plures fuiſſe prudens lector agnoſcat. Aliquandò namquè ipſe cum operariis manens nimiæ magnitudinis Ilicem in montem Petrano faciebat incidi. Quæ videlicèt arborin præ rupto montis declivio pendens, in ima vergebat. Ruſticus autem quidam paulò inferiùs ſtabat. Cùm igitur preciſa arbor graviter curruens, per duexum

mon-

montis volueretur in præceps, mòx re. pertum rusticum repentino impetu cœpit ad inferiora rotare. Cuncti protinùs dolentes exclamant, & jam non solùm esse hominem mortuum, sed totum quoquè dilaceratum ejus corpus existimant. Sed mira divina virtus, ità mòx sanus, & in columis repertus est, ac si supèr eum non arbor, sed arboris folium cecidisset. Hìnc jure perpenditur sancti Viri meritum, quantùm apud Deum pondus habuerit, in cujus conspectu gravissima arboris moles pondus habere nescivit.

De contumelia, quam passus est à suis discipulis in Sytria.

CAP. XLIX.

POstmodùm verò Romualdus cùm Apenninum desereret, montem Sytriæ habiturus ascendit. Cavendum autem summoperè est, nè quis cùm audierit, quia Vir sanctus tòt loca mutaverit, pii operis pondus vitio levitatis adscribat. Hæc nempè mutationum ejus causa proculdubiò fuerat, quia ad venerabilem Virum, ubicumquè degeret,

ret, turba hominum pænè innumerabilis concurrebat: Ratio ergò poscebat, ut cùm unius loci spatium plenum habitatoribus cerneret illic Priore constituto, ad replendum mòx aliud festinaret. In Sytria verò quòt contumelias, quòt scandala à suis discipulis passus sit, non est nostræ facultatis evolvere. Ex quibus videlicèt unum hìc ponimus, cætera brevitatis studio prẹterimus. Habebat namquè quemdam discipulum. Romanum nomine, qui nobilis quidem fuerat genere, sed omninò degener actione. Hunc itaque Vir sanctus cùm pro suæ carnis immunditia non modo verbis argueret, sed sæpè etiam verberibus gravissimis coerceret, ausus est diabolicus vir titulum illi ejusdem reatus opponere, & impudentèr contrà sancti Spiritus templum sacrilego ore latrare, dicens videlicèt, sanctum Virum unà secum ex eadem contagione peccasse. Mòx itaque discipuli omnes adversùs eum irati, omnes infesti, alii clamant, senem impium laqueo debere suspendi; alii dignum judicant cum ipsa cellula ignibus concremari. Quod utiquè valdè mirabile fuit, præsertim spirituales viros ex decrepi-

to ſenè, & ultrà quàm centenario, tàm nefarium ſcelus credere potuiſſe : cui etiam ſi voluntas adeſſet, natura tamen, & frigidus ſanguis, & ariditas attenuati corporis hoc penitùs denegaret. Sed credendum eſt proculdubio, ad augendum ſancti Viri meritum, hoc ſibi tàm gravis adverſitatis cælitus accidiſſe flagellum. Nam, & ipſe aſſerebat, hoc in Eremo, undè nuper abſceſſerat agnoviſſe, & ad hoc dehoneſtatis improperium ſubeundum alacriter adveniſſe. Ille autem ſarabaita reprobus, qui ſancto Viro crimen intenderat, Epiſcopatum poſtmodùm Nucerinum, per Simoniacam hæreſim acquiſivit, & per biennium illum occupans, in primo anno incenſam ædem cum libris, & tintinnabulis, ac cæteris ſacris ornamentis, exigentibus ſuis meritis, vidit ; in ſecundo autem dignitatem cum vita, divina illum feriente ſententia miſerabiliter perdidit.

De

De divina Jussione ad S. Romualdum, ut Missam celebraret, & Psalmos exponeret.

CAP. L.

IMposuerunt itaque discipuli sancto Viro, quasi de ommisso crimine pænitentiam, & celebrandi sacra mysteria penitùs abstulere licentiam. Quod ille præjudicium libentèr amplectens, & pænitentiâ velùt revera obnoxius criminis observavit, & ad sacrosanctum altare per sex ferè menses accedere non præsumpsit. Tandèm verò, sicut ipse postmodùm eisdem suis discipulis retulit, diminitùs sibi jussum est, ut si divinam timeret gratiam perdere, jam indiscretã simplicitatem omninò postponeret, & sacra Missarum solemnia fiducialitèr celebraret. Postera igitùr die sacrificare incipiens, cùm ad secunda Missæ secreta perventum esset, in extasim raptus, tàm longo temporis spatio silvit, ut omnes, qui aderant, mirarentur. Interrogatus autem postmodùm, cùr in offerendo Sacrificio tantas moras pratèr solitum habuisset; respondit,

Rap-

Raptus, inquit, in cælum oblatus sum aute Deum, & continuò mihi divina voce præceptum est, ut secundum hunc intellectum, quem mihi Deus immisit, Psalmos exponere, & pro modulo mei sensus chartulis per ordinem commendarem. Ego autem nimio, & inenarrabili terrore constrictus, respondere nihil aliud potui, nisi tantummodò, fiat, fiat. Vndè posteà Vir sanctus totum Psalterium, & nonnulla Prophetarum Cantica luculentèr exposuit: & licèt corupta grammaticæ regula, sanum tamen sensum ubiquè servavit.

De anima S. Romualdi, quæ delata est ante Deum, candida velut nix.

CAP. LI.

INterogaverunt eum aliquandò discipuli, dicentes: Magister, cujus esse ætatis anima cernitur, vel in qua figura ad judicium præsentatur: Respondit: Scio hominem in Christo, cujus anima delata est antè Deum splendida velùt nix, humana quidem effigie, statura verò perfectæ ætatis. Inquisitus iterùm, quis ille esset, indignans, & con-

confundens eos, dicere noluit. Mòx discipuli rem ad eum, ut veractièr erat intèr se invicém referunt, & ipsum fuisse hominem certa manifestatione cognoscunt.

De nimia districtione vitæ, quam in Sytritenuita.

CAP. LII.

IN Sytria deniquè Vir venerabilis per septem ferè annos inclusus mansit, & silentium continuum inviolabilitèr tenuit. Veruntamèn tacente lingua, & prædicante vita, vix usquàm tantùm laborare aliquandò potuit, vèl in convertendis hominibus, sivè ad penitentiam concurrentibus. Vivebat autem, vergente jam senectute, nimis districtè, videlicèt cùm jam, & ipsi perfecti viri solent remissiùs vivere, & aliquid sibi de sui propositi rigore laxare. Nam per unius Quadragesimæ spatium nihil aliud neque in cibo, neque in potu penitùs habuit, nisi de modica farina, & paucis herbis sorbitiunculam faciens, ex ea ad imitationem Hilarionis vixit. Quinque verò hebdomadibus nihil a-

liud comedens, ad modicum se infusi ciceris astrinxit. Et ità Romualdus per multa alia vivendi genera, quid sua virtus posset, per hæc, & illa se jugiter exercendo, tentabat. Studebat quippè discretus Christi miles ad nonum se certamen sempèr accingere, & cùm jam jam cadere videretur, adhibita mòx misericordia, vacillans corpusculum relevare. Duo autem, vèl etiam tria, quandoquè habebat cilicia proptèr nascentem corporis importunitatem. quæ lavari nullatenùs permitebat, sed ea potius ad imbrem proijciens, pòst triginta dies mutare consueverat. Novaculum autem numquàm in suum caput patiebatur ascendere, sed ipse sibi perraro solebat excrementa capillorum, & barbæ forcipibus attondere. Si quandò verò eum ex aliquo esculentiori cibo gulæ vitium titillaret, mòx accuratè illum præparari præcipiens, ori, & naribus apponebat. & solùm captans odorem, dicebat: O gula, gula, quàm dulcis, quàm suavis modò tibi saperet iste cibus, sed vèh tibi èx eo numquàm gustabis: & sic intactum ad cellarium remittebat.

De

De miraculo, quo Gregorium insufflando sanavit.

CAP. LIII.

SEd quamquàm Vir sanctus tantam ergà se servaret austeritatem, semper tamen hilarem vultum, semper serenam faciem ostendebat. Nàm frater quidam, Gregorius nomine, gravissimum capitis dolorem se perpeti aliquàmdò conquestus est. Qui cûm ad beati Viri cellulam, ubi & alij frates tùnc erant, cum nimia lamentatione venisset, mòx ut eum Vir venerabilis vidit, hunc dolorem ne quaquàm humorum inæqualitati, sed insidijs antiqui hostis indubitantèr adscripsit, & mòx quasi deridens eum, ut erat sẽper alacri vultu, per fenestram cellulæ sibi insufflavit in frontem, & ut cæteri omnes, qui aderant, similiter facerent, jussit. Hoc autem facto, ita sanatus est, ut nullum pènitùs sentiret in suo capite doloris remansisse vestigium. Arbitror, quòd idcircò Vir sanctus hoc facere voluit, quia per Spiritum sanctum, qui in ejus pectore præsidebat, effugandum esse iniquissimum hostem doloris immissorẽ

credidit. Ad evitandam verò propriam laudem, & ludum finxit, & socios quæsivit. Nàm, & Redemptor noster insufflasse legitur, cum Spiritum sanctum Apostolis dedisse perhibetur.

De insano, quem osculo curavit.

CAP. LIV.

VIr quidam capitis patiebatur insaniam, ità ut sensu rationis amisso, vel quid ageret, vel quid diceret, funditùs ignoraret. Huic Romualdus nihil aliud fecit, nisi solummodò osculum præbuit, & protinùs illum ad incolumitatem pristinam revocavit: & cùm inquieto homine dum pacem fecit, ad mẽtis eum suæ pacem reduxit. Referebat autem postmodùm ille, qui curatus fuerat, dicens: Quia cum sacra beati Viri labia tangere merui, statìm prodire ex ore ejus quasi vehementis auræ spiritum sensi, qui totam faciem meam, & ipsum deniquè sinciput perflans, omnem cerebri æstuantis ardorem protinùs effugavit.

Item

Item de Gregorio, quem de gravi morbo aqua frigida liberavit.

CAP. LV.

ALio quoquè tempore idem, qui ſupra, Gregorius, tam viroſam, & marcidam tollerabat in crutibus ſcabiem, ut jam ex elephantiæ morbo crederet tam gravem prodire tumorem. Huic Romualdus hoc præcipuum medicinæ genus indixit videlicèt, ut crura per tres dies frigida aqua perfunderet, promittens, quia hoc modo ſanitatem priſtinam recuperaret. Quod tamèn ille adimplere ſtuduit, nimirum, magis neceſſitate juſſionis, quam recipiendæ fiducia ſoſpitatis. Mirum ſatis. & ſolùm divinæ potentiæ referendum, Confeſtìm tibiarum tumor deponitur. Virus omne ſiccatur, & penitùs omni languore depoſito; frater ſanus, per omnia redditur - Credi ergò rationabilitèr poteſt, quia eodem Spiritu Romualdus diſcipulo, ut tèr aquis tumentia crura perfunderet, iuſſit, quò Eliſæus Naaman leproſum lavari ſeptiès in Jordane mandavit.

De discipulo, quem Romam euntem per spiritum cognovit, & de illo, qui sibi derogans reclusorium fregit.

CAP. LVI.

NOnnulli tamèn, carnales videlicèt homines, cùm malitiosè reprehendere, & ejusdem dicta, vel facta non timebant levitatis vitio deputare. Quidam namquè ejus discipulus in alia procul Eremo morabatur, qui propinquorum necessitati aliquantò condescendens, pro eorum utilitate, tandèm velùt invitùs Romam ire quadragesimali tempore acquieuit. Quod mòx Vir sanctus per Spiritum recognoscens, velùt indignans scripsit astanti cuidam fratri, quod videlicèt ille bonus Vir pro hujusmodi negotio Romã ire præsumpsit. Ille autem admirans, undè hoc Magister agnosceret, cum quo videlicèt nemo aliundè veniens, colloquium habuisset, rem sollicitè perquisivit, & ita esse, sicut Vir venerabilis dixerat, comprobavit. Pergit ille ad alium suum condiscipulum videlicet Ingelbertum, qui inclusus manebat, & Ma-

Magiſtrum hæc dixiſſe, & ſinè dubio prophetiæ Spiritū habere prorſus affirmat. Ille autem deteſtans, & penitùs denegans fratrē corripuit, & quià hoc falſum eſſet, imprecationi ſe vinculis obligavit, dicens: Si ille, hoc per prophetiæ Spiritum, & non magis pèr diabolum dixit, non me omnipotens Deus in hoc recluſorio perſeverare permittat. Dictum, factumque eſt. Nàm vix paucis diebus tranſactis, Ingelbertus, fracto recluſorio, ſinè Magiſtri licentia abijt, & eum in hac vita, ſicut dicitur, numquàm ulteriùs vidit.

De Gaudentio, & Berardo, & monacho ſanato.

CAP. LVII.

ALius frater Gaudentius nomine, Abbatis videlicèt hujus Monaſterij S. Vincentij pater, cum magno fervore converſus, ardentiori poſtmodum ſpiritu in Dei eſt ſervitio converſatus. Hic aliquandò à B. Romualdo licentiā petijt, quia vellet cuncta jam pulmenta dimittere, & pane cum aqua contētus, pomis quoquè, ſiuè crudis oleri-

bus victitare. Hoc igitùr impetrato, cùm in eodem proposito infatigabilitèr permaneret. Tedaldus quidam alius frater infirmitati illius indiscretè compatiens, adire Magistrum studuit, & quia frater ille tàm grave pondus portare non posset, & hanc ejus obstinationem frangi omninò debere, suggessit. Romualdus autem, ut purà Vir simplicis animi, Tedaldi verbis assensum dedit, & Gaudentio talis vitæ licentiam abstulit. Ille verò gravitèr ferens, nequaquam ampliùs cum Tedaldo in Eremo, in qua eos Romualdus posuerat, passus est habitare: sed Ingelberto, qui à Romualdo disjunctus fuerat, se subdidit, & ab eo consensum prędictę conversationis accepit. Hic itaque Gaudentius non multo post tempore defunctus est, & in cemeterio B. Vincentii juxtà corpus Berardi venerabilis Viri, qui æquè Romualdi discipulus fuerat, est sepultus: Romualdus autem quia ille in prævaricatione inobedientiæ vitam finierat, orationem prò eo fieri penitùs interdixit. Aliquantò autem post tempore monachus quidam prædicti Cœnobii dùm matutinam synaxim cum reliquis fratribus

bus

bus celebraret, repentè tàm acrem dolorem sentire in dentibus cœpit, ut jam in choro ad psallendum stare omninò non posset. Qui protinùs exiens, super sepulchrum se Berardi, atque Gaudentii lamentando jactavit, & medelam sibi per eos provenire sperans, medium se intèr utrumque constituit: dùmque ibi aliquandiù jacens oraret, mòx eum somnus oppressit. Illicò sanè videt Berardum sacerdotalibus ornamentis splendidissimè decoratum, tenentem in manibus librum aureis litteris scriptum, antè altare scilicet stantem, & Missarum solemnia celebrantem. At cernit Gaudentium mœrentem, tristem, demisso vultu, pòst tergum Berardi procul assistere, & velùt excommunicatum sacris appropinquare mysteriis non audere. Qui mòx locutus est ei, dicens: Vides, inquit, frater, illum Berardi librum mirabiliter deauratum? Ego quoquè talem per omnia nùnc haberem, nisi illum mihi, heu, heu, Tedaldus monachus abstulisset. Statimque frater evigilans, sanus, & incolumis, fugato omni dolore, surrexit. Deindè lætus visionem suam fratribus per ordinem retulit. Quod Romual-

mualdus audiens, illicò præcepit fratribus, ut jam Gaudentio fraternam charitatem impederent, atque pro eo enixiùs orarent. Undè non finè ratione colligitur, quod ille, qui privatus societate Romualdi, librum, quem meruerat, perdidit, jam ejus gratiæ restitutus, & orationibus sublevatus, eumdem librum recuperare meruit: & quem Tedaldus nonnisi per Romualdũ abstulerat, jam Romualdus orando pro illo cum omnibus simùl fratribus reddat.

De discipulo in lecto S. Romualdi à dæmonibus verberato.

CAP. LVIII.

ALiquandò Vir venerabilis cujusdam causa necessitatis in viam ire disponens, uni discipulorum cellam commisit, & usquè ad suum reditum in ea illum manere præcepit. Ille verò temerarius, dum debiti honoris reverentiam Magistro non servat, audactèr in ejus stratum jacere non dubitat. Eccè autem in ipsa nocte maligni spiritus supèr eum immaniter irruunt

ruunt, graviſſimis eum verberibus atterunt, & projectum delecto pænè ſeminecem derelinquunt. Meritò namquè tàm ſuperbos ſuæ offenſionis ultores pertulit, qui in talem virum poſtpoſita humilitate peccavit: & dùm pio Magiſtro non exhibuit reverentiam, ex duris, & impiis ſenſit manibus diſciplinam. Similitèr quoquè poſtmodùm venerabilis Vir iter acturus, alium in eadem cella diſcipulum dereliquit. Cui cum diſcipulus diceret. Magiſter ego in lecto tuo non jaceo, quia quod alii contigit, mihi etiam conſequentèr evenire formido. Ille reſpondit: Fili mi, jace, & dormi ſecurus: ille enim in eo recumbans, idcircò in manus inimicorum incidit, quia parvitatis meę licentiam non accepit, tu autem accepto conſenſu, in Deo ſpem pone, & ſine pavore quieſce. Qui videlicèt in eo, ſicut juſſus fuerat jacuit, & nullius omninò cauſam adverſitatis incurrit.

De muliere in amentiam versa, & S. Romualdi benedictione sanata.

CAP. LIX.

SÆcularis quidam vir, Arduinus nomine, Romualdo se ad suspiciendum sanctæ conversationis habitum tradidit: deindè domum, ut sua quæque disponeret, remeavit. Cùmque eum uxor sua venientem vidisset, fœmineo nimirùm furore succensa, exclamavit adversus eum, dicens: Sic bone vir, ab hæretico illo, & antiquo seductore nùnc venis, & me miseram, & destitutam omni humano solatio derelinquis? & hoc dicto, protinùs in amentiam vertitur: & ita furere, & conquassari cœpit, ac si patentèr à dæmonio vexaretur. Habebat autem Vir sanctus hujusmodi consuetudinem, ut si quando fratres in viam dirigeret, benedictionem illis, sivè pomum, seù quodcumque aliud daret. Undè discipuli, ut experti multoties fuerant, certum tenebant, quod si ex benedictione Magistri cuilibet ægroto porrigerent, ad salutem illum incolumem revo-

revocarent. Nàm & ex aqua, unde manus ejus abluebantur, plures languidi sæpè restituti sunt sanitati. Quod tamèn cautissimè oportebat fieri, nè si Vir sanctus hoc aliquatenùs deprehenderet, in gravissimam tristitiam deveniret. Cùm igitùr diù jam fœmina miserabiliter vexaretur, quidam fratres, qui aderant, de benedictione panis, quam à Magistro susceperant, ei particulam tradiderunt. Deindè cum hoc mulier comedisset, mòx mente sedata ab omni redditur insaniæ furore liberrima. Quæ protinùs omnipotenti Deo, & Romualdo famulo ejus recuperatæ sanitatis gratias retulit, & Viro suo conversionis licentiam ulteriùs non negavit.

De Dæmoniaco ab eo curato.

CAP. LX.

ALio quoquè tempore puer quidam dæmoniacus ad beatum Virum delatus est. Cui ille nhilaliud fecit, nisi pro benedictione sibi panis particulam tradidit. Qua mòx puer ille refectus, confestìm est a demonio liberatus. Jure quip-

quippè postquàm benedictio Romualdi male possessum corpus intravit, indè confestim malignus spiritus cautheriatus exivit.

De diabolo, qui S. Romualdo mortem minatus, cællæ parietem fregit.

CAP LXI.

NUmquàm tamèn diabolus à sancti viri poterat impugnatione quiescere. Et quià occulta jam adversus eum fraude nil poterat, non cessabat virus suæ malitiæ visibilitèr demonstrare. Aliquandò namquè Vir venerabilis dùm in cella consisteret, eccè malignus spiritus, ut est revera teterrimus, hispidus, horribilis, immensum cœpit sancto Viro terrorem in cutere, & cum nimio furoris impetu mortem sibi ministans intentare. Cùmque Romualdus auxilium de cælo imperterritus, quæreret, & ut sibi Christus succurreret, fiducialitèr exclamaret, mòx antiquus hostis aufugiens, ipsum cellæ parietem tanto iracundiæ felle percussit, quod gravem fagi tabulam unius cubiti spatio, vèl eò ampliùs fidit. In habitaculo

lo igitur patentèr oſtendit, quantâ adverſus habitatorem flamma crudelitatis exarſit, & quodammodò ſcriptum reliquit in pariete, quod occultum gerebat in mente.

Item de diabolo, qui exterrens equum, S. Romualdum mergere voluit.

CAP. LXII.

ALiquandò etiam dùm venerabilis Vir cum ſuis diſcipulis equitaret, eccè malignus ſpiritus rubei canis effigiem ſimulans cum magno impetu obviam irruit, & æquum, cui inſidebat, ità ut pænè Vir ſanctus mergeretur, exterruit. Interrogati diſcipuli ſi eum vidiſſent; exhorreſcentem quidem equum conſpexiſſe ſe aſſerunt, ſed nil tale eis apparuiſſe teſtantur. Ille verò ait: Miſer ille, qui olim præclarus Angelus fuiſſe cognoſcitur, nùnc ſe in immundi ſpecie canis oſtendere non veretur.

Item

Item de diabolo, qui orta inter diſcipulos S. Romualdi diſcordia, vegetem percutiebat.

CAP. LXIII.

RUrsùs alio tempore cùm Monaſterium Ancillarum Dei, quod eſt in vallebona, conſtruere decreviſſet, diſcordia mòx intèr ſancti Viri diſcipulos oritur, quia videlicèt alii nolunt, alii verò, ut fieret, vehementer inſiſtunt. Cumq. ante venerabilem Virum utræque diſſidencium partes diverſa utentes allegatione contenderent, cœpit diabolus antè portellam cellæ quaſi malleo vegetem ſine ceſſatione percutere, & per reboantem ſilvam crebris audiebatur tunſionum ictibus intonare. Deindè cùm jam omnes unanimitèr Monaſterium fieri concordaſſent, eccè malignus ſpiritus, cunctis audientibus, ululare, plorare, & flebiles non ceſſabat voces emittere. Poſtremò autem, cum jam diviſi ad ſuum quiſque reverteretur hoſpitium, proſequebatur eos antiquus hoſtis cū tanta tempeſtate, & turbine, ut quaſi omnia ventorum genera

nera commovens , totam silvam radicatùs evellere putaretur. Quidam verò fratrum increpans eum dixit : Præcipio tibi in nomine sanctæ Trinitatis, immuude spiritus, ut desinas venire pòst nos. Et ità fugatus est. Jure quippe auctor discordiæ, composita pace, compulsus est in fletum prorumpere, qui priùs audiebatur crescente rixa gaudere; & qui tunc quasi circulum vacui vasis abstrahere, & partes, quibus compactum fuerat, dissipare tentavit, constrictis jam in vinculo pacis, & charitatis compage discipulis, tristis abscessit.

De districta vita, quæ tunc in Sytria ducebatur.

CAP. LXIV.

TAlitèr autem in Sytria vivebatur, àc si ex similitudine non solùm nominis, sed etiam operis, altera denuò Nitria videretur, omnes siquidèm nudis pedibus incedentes, omnes inculti, pallidi, & nimia omnium rerum extremitate contenti. Nonnulli verò damnatis januis clausi, ita mortui videban-

debantur mundo, velùt in ſepulchro jam poſiti, Vinum ibì nemo noverat, nèc ſi etiam graviſſimâ quisquis ægritudinem pateretur. Sed cùr ego de monachis loquor, cum & ipſi monachorum famuli, ipſi quoquè cuſtodes pecorum jejunarent, ſilentium tenerent, diſciplinas inrèr ſe invicèm facerent, & de quibuslibet verbis pænitentiam flagitarent? O aureum Romualdi ſæculum, quod & ſi tormenta perſecutorum non noverat, ſpontaneo tamen martyrio non carebat! aureum, inquàm, ſæculum, quod inter montium, & ſilvarum feras tot cæleſtis Hieruſalem cives alebat. Cùm vero ibì fratres jam tanti eſſent, ut omnes illìc habitare vìx poſſent, tùnc Romualdus, Monaſterio ibì conſtructo, & Abbate præpoſito, inviolatum ſervans ſilentium, Bifurcum ſeceſſit ad habitandum. Illìc etiam volens Abbatem ſpiritualiter vivere, & rectitudinis vitam tenere, multam àb eo paſſus eſt perſecutionis injuriam.

De

De prophetia S. Romualdi, & colloquio ejus cum Henrico Rege.

CAP. LXV.

INtereà Imperator Henricus de ultramontanis partibus in Italiam veniens, misit beato Viro deprecatoriam legationem, ut ad eum venire dignaretur, promittens se facturum quæcumque præciperet, si suum ei colloquium non negaret. Cùmque venerabilis Vir prorsùs abnueret silentium frangere, cæperunt omnes discipuli unanimitèr illum obsecrare, dicentes: Magister vides, quia nos, qui te sequimur, tanti jam sumus; quod hic congruenter habitare non possimus; vade ergò, si placet, & imperatori magnum aliquod Monasterium quære, & multitudinem te sequentium ibì constitue. Quibus Vir sanctus, nescio. si accepta jam revelatione, aùt subita Dei inspiratione fidentèr scripsit: Scitote, quia Montis Amiati Monasterium ex dono Regis habebitis: considerate tantunmodò, quem illìc Abbatem constituere debeatis. Igitùr inviolato silentio perrexit

ad

ad Regem. Cui Rex protinùs assurgés ex magno cordis affectu in hanc vocem erupit, dicens: O utinàm anima mea esset in corpore tuo. Quem mòx, ut loqueretur, suppliciter obsecrans, ipso die hoc impetrare non potuit

Postera autem die, Romualdo ad palatium veniente, ecce Teutonicorũ multitudo certatim hinc indè concurrunt, capita salutantes humilitèr flectunt, villos quoque pelliceæ vestis, qua erat indutus, anxiè decerpentes, pro sacris reliquijs in patriam portaturi, studiosè recondunt. Quæ videlicèt res venerabilem Virum tanto mœrore dejecit, ut nisi discipulis obstantibus acquiesceret, ad cellam protinùs repedaret. Ingressus igitùr ad Regem non pauca sibi locutus de restituendo jure Ecclesiarum, de violentia potentum, de oppressione pauperum, & pòst multa unum sibi prò suis discipulis Monasterium petijt. Cui postmodùm Rex Montis Amiati Monasterium tradidit, & Abbatem, quia multis erat malis obnoxius, foràs ejecit. Ubì Vir sanctus quanta adversa perpessus sit, non solùm ab eo, qui ejectus fuerat, sed etiã àb illo, quem ipse ex suis discipulis

Ab-

Abbatem constituerat, ille quidem perferre patientissime potuit; nos referre, etiam si adesset facundia, non valemus. Sed qualitèr illum Deus in cunctis adiuverit, uno exemplo monstrare sufficiat, ut prudenti cuilibet, quid etiam in reliquis evenerit, innotescat.

De monacho, quem diabolus strangulare cœpit, sed S. Romualdus eripuit.

CAP. LXVI.

MOnachus quidam vesàno adversus eum furore succensus, pilum latenter exacuit, & eum reponens, ut beatum Virum interficerèt expectare congrui occasionem temporis cœpit, Noctè verò dum depressus sopore quiesceret, ecce videt malignum spiritum in se immanitèr irruentem, qui retortam in collum ejus mittens, tanta ferocitate conabatur guttur ejus astringere, ut jam ille cogeretur funditùs expirare. Tùnc monachus in externo jam spiritu positus, Romualdum, ut sibi succurreret, obsecravit. Qui, ut monacho videbatur, protinùs advolans, de manibus eum iniqui hostis eripuit. Hic igi-

igitùr mòx experrectus, ad pedes venerabilis Viri prostratus advolvitur, ut allisionem cervicis aspiciat, deprecatur: confiteri etiam crimen suæ malitiæ non veretur Postremò conservatæ vitæ sibi gratias retulit, & pænitentiam tanti reatus accepit. Et ità qui Romualdo vitam insidiatur eripere jam per eumdem sanctissimum Virum, & suam meruit conservare, & cui inferre mortem studuit, purεum suæ periculum, mortis evasit.

De S. Romualdo, qui circumclusus aquis, cibum sibi deferendum cælitus agnovit.

CAP. LXVII.

HAbebat autem Sanctus consuetudinem, cum Monasterium teneret, ut nisi cum jejunaret, ad communem mensam cũ fratribus quotidiè veniens, unum quidèm pulmentum comederet, postmodùm verò lectioni, vèl quid etiam apud unumquenque ageretur, intentus, de reliquis non gustaret. Quadragesimali verò tempore, nisi necessitate inevitabili cogeretur, in cellula jugitèr morabatur. Dùm igitùr præ-

prædictum Cœnobium Vir beatissimus regeret, quadragesimali jàm propinquante jejunio, quærebat cum discipulis per vicina montium loca, ubì Eremum facere potuisset. Dùmque longas in quærendo moras protraherent, repentè aquis undiquè circumfluentibus ita conclusi sunt, ut nèc ipsi jam redire, nèc de Monasterio quisquam ad eos posset aliquatenùs transvadare. Vivebant auté èx aliquantis castaneis, quas secùm detulerant. Cùmque dies Dominicus advenisset, & alia cibi spes nulla jam superesset, cœperunt fratres pauculas, quæ remanserant, castaneas deglovere, & jam quodàmmodò dubitantes ultimum èx eis convivium præparare. Romualdus autem, ut erat sempèr alacri vultu, fidentèr ait, quia nisi Deus sibi panem per aliquem mitteret, ipso die nullatenùs manducaret. Discipuli verò mirantes intèr se, in qua spe hoc ille presumeret certi tamé, quia Magister incautè aliquid vovere non posset, cibum jam tantæ solemnitati congruum cœperunt fiducialitèr expectare. Sæxta igitùr diei hora jam propinquante, eccè tres viri onusti pane, & vino, & aliis cibis adveniunt,

qui

qui ſe dè longinquis partibus cum multo labore pèrveniſſe dicunt. Tùnc itaque ſpiritali omnes repleti gaudio, benedicentes Deum, paritèr cibum ſumunt: & beatum Virum per revelationem hoc cælitùs agnoviſſe, indubitantè agnoſcunt.

De Piſce, qui inventus eſt in arenti rivo meritis S, Romualdi.

CAP. LXVIII.

QUodam tempore venit Vir venerabilis Sytriam. Qui cùm adhùc jeiunius eſſet, & fratres utpotè in arduis montibus piſcem, quem ei ad comedendum apponeret non haberent, cœperunt intèr ſe quodammodò confuſi erubeſcere, & quid pro tam venerabili hoſpite acquirere potuiſſent, anxiè cogitare. Tunc frater quidam, puto, divinitùs inſpiratus, ad ſiccum pænè rivum, qui juxtà præterfluebat, cum feſtinatione cucurrit: ubì nimirum & aquæ exiguum erat, piſcis verò illìc viſus numquàm penitùs fuerat. Cæpit itaquè frater Deum devotè depoſcere, ut qui Iſraelitico populo aquam potuit

ex

èx arida petra producere, ipse sibi dignaretur piscem in arenti rivulo demonstrare. Confestìm igitùr, missa manu in exigua aqua, piscem reperit, qui beato Viro ad refectionem abundantèr sufficere potuit. Deo scilicèt servo suo providente convivium, inventum est in saxoso, & arido monte, velùt in piscosa valle, vivarium. Sed quia de vita beati Viri hæc, quæ nimirùm pauca de multis dicta sunt, sufficere credimus, jam ad transitum veniamns.

De transitu S. Romualdi.

CAP. LXIX.

VIr deniquè sanctus per multa alia habitavit loca, multa alia præcipuè à suis discipulis perpessus est mala, plura quoque per eum sunt facta miracula, quæ nos describere ideò prætermittimus, quia longioris styli prolixitatem vitamus. Post cuncta igitur habitationum suarum loca, cum jam finem suum imminere conspiceret, tandèm ad monasterium, quod in valle de Castro construxerat, rèdijt, ibiquè propinquantem obitum indubitantèr expectās,

cellam ſibi cum Oratorio ædificari, in qua recluderetur, & ſilentium uſquè ad mortem ſervaret, inſtituit. Sanè viginti annis antè finem vitæ ſuæ, diſcipulis ſuis manifeſtè prædixerat, quia in prædicto monaſterio oporteret eum quieſcere, nulloque aſtante, vel funeri exequias dependente, expediret eum ſpiritum exhalare. Facto itaque recluſorio, cum mens ejus in eo eſſet, ut mòx includi deberet cœpit corpus ejus magis, magiſque moleſtis ingraveſcere, & deorsùm jam velùt non tàm languore, quam decrepiti longęvitate ſenij declinare. Nàm à medio ferè anno nimia ſibi flegmatis abundantia cum ipſo læſi pulmonis marcore defluxerat, & gravi eum tuſſis anhelatione vexabat. Non tamèn proptèr hoc Vir ſanctus, vèl læcto decumbere, vèl in quantum poſſibile erat ſoliti rigorem jejunij acquieverat relaxare. Quadam igitùr die cœpit paulatìm corporis virtute deſtitui, & ingruente moleſtia graviùs fatigari. Sole itaque jam ad occaſum vergente, præcepit duobus fratribus; qui aſtabant, ut foràs exirent, cellulæ poſt ſe januam clauderent: celebraturi verò ſibi matutinos hymnos ad eum diluculò remearent

arent. Cùmque illi de ejus fine sollici-ti velùt inviti exirent, non statìm ad quiescendum properant, sed nè Magi-strum obire contingeret, anxii, pre-tiosi thesauri talentum propè cellulam latentes observant. Aliquandiù igitùr commorantes, cùm deinceps curiosis auribus attentiùs auscultarent, & ne-què motum corporis, nequè sonum, vocis audirent, jam quod evenerat, veracitèr opinantes, impulsa janua, velocitèr irruunt, lumen accendunt: & beata anima in cælum rapta, supinum jacere sanctum cadaver inveniunt. Ja-cebat itaquè velùt neglecta tunc, cæle-stis margarita, in summi postmodùm Regis ærarium honorificè reponenda. Nimirùm qui sic obiit, ut prædixit, illùc transivit, quò speravit. Vixit au-tem Vir beatissimus centum viginti an-nis, ex quibus viginti expendit in sæ-culo, tres duxit in monasterio, nona-ginta septem in eremitico transegit pro-posito. Nunc igitùr intèr vivos cælestis Hierusalem lapides inneffabilitèr ruti-lat, cum ignitis beatorum Spirituum turmis exultat, candidissima stola im-mortalitatis induitur, & ab ipso Rege Regum vibrante in perpetuùm diade-mate coronatur.

De dæmoniaco per particulam cilicii ejus ſanato.

CAP. LXX.

POſt ſacratiſſimum autem Viri Venerabilis obitum, quanta miraculorum ſigna per eum Deus oſtenderit, quis quæret tranſacta legere, cùm frequentèr valeat, & nova videre? Quia igitùr ea, quæ apud ſepulchrum ejus fiunt, miracula tanta ſunt, ut melius putemus cuncta ſilentio præterire, quã pauca narrare; duo ſolummodò, quæ per eundem beatiſſimum Confeſſorem alibi facta ſunt, ſufficiat nobis exponere. Deniquè frater quidam, qui ſancti Viri diciſpulus fuerat, parvam, baſilicam pro anima ſua Monaſterio dederat, ad quam videlicèt baſilicam exſtremitatem manicæ pręſciſſam ex beati Viri Cilicio miſit, & ſub altari honorificè recondi præcepit, Quam, tamèn gerulus ſub altari, ſicut juſſus fuerat, collocare neglexit, ſed miſſam in rima parietis in cautè dereliquit. Factum eſt poſteà, ut dæmoniacus quidam ad prædictam duceretur Eccleſiam.

Cum-

Cùmque astans in medio hùc, illùcque rotans caput, cuncta undique circumspiceret, tandèm tornos oculos in ipsum parietem terribilitèr cœpit infigere, & intentùs illùc ubi sancti Cilicii jacebat particula, crebris non cessabat vocibus exclamare: Ille me eiicit, ille me eiicit, & ita clamans, protinùs ab eo expulsus est. Hìnc ergò jure perpenditur, quid per semetipsum apud divinam clementiam impetrare non possit antè cujus brevissimam vestimenti particulam dæmon stare non potuit; & qui talia absens exhibet, quid pèr corporis præsentiam non exercet?

De villico, qui vaccam rapuit, & statim extinctus est.

CAP. LXXI.

ALio quoque tempore Castaldius quidam pauperculæ mulieri vaccam violentèr abstulit, & eam vociferantem, multisque præcibus obsecrantem, audire contempsit. Illa protinùs accurrens, duos gallinarum pullos ad Ecclesiam, quam supra memoravimus, detulit; & eos secum ante altare proi-

ciens, hujuſmodi verbis clamare flebilitèr cæpit. Hèm S. Romualde, exaudi miſeram nè deſpicias deſolatam, & redde mihi gubernatricem meam injuſtè ſublatam, mira res, vjx adhùc Villicus cum ipſa rapina à domo mulieris abierat, & continuò emiſsione ſagittæ percuſſus, vaccam in eodem loco dimiſit, deindè domum perveniens, protinùs expiravit.

De corpore S. Romualdi ſano poſt quinquennium invento.

CAP. LXXII.

POſt quinquenium verò à ſancti Viri obitu data Monachis ab Apoſtolica Sede licentia, ut ſupra venerabile corpus ejus altare conſtruerent, Azo quidam fratrer ſilvam petijt, quatenùs modicam capſam faceret, quę ſancti Confeſſoris oſſia& pulverem tantumodò capere potuiſſet. Nocte igitur inſecuta dormienti cuidam fratri, venerabilis quidam Senex apparuit, quem protinùs interrogans, ait: Ubì eſt hujus Monaſterij Prior? quod cùm ille ſe ſcire negaret, illicò ſenex addidit: Pro

fabri-

fabricanda inquit, capſa ire in ſilvam studvit, ſed beati Viri corpus in tàm exiguum vaſculum non intrabit. Poſtera igitùr die Prior, compoſita capſa, revertitur, & mòx à fratre, qui viſionem viderat, quæ illum cauſa ad ſilvã invitaſſet, inquiritur. Quod cùm ille velùt labore defeſſus dicere noluiſſet, illicò frater, & ſui cauſam itineris retulit, & quod ipſe viderat, exponendo pèr ordinem, non celavit. Defoſſo igitur tumulo, ità propemodùm totum ſancti Viri corpus ſanum, illibatumque reperiunt, velùt tùnc fuerat, cùm ſepulturæ illud primitùs tradiderunt excepto quod tenuis quædam mucoris lanugo in quibusdam ejus membris excreviſſe videbatur. Rejecta igitur modica capſa, quæ facta fuerat, illicò vas aptum ad menſuram beati corporis præparant, & in eo ſanctarum reliquiarum patrocinia recondentes, deſupèr altare ſolemnitèr conſecrant. Obijt autem Vir beatiſsimus Romualdus decimitertio Kalendarum Juliarum Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu ſancto vivit, & gloriatur per infinita ſæcula ſęculorum, Amen.

Quædam alia, quæ ad vitam S. Romualdi spectant, ab eodem Divo Petro Damiani sparsìm descripta.

S. Romualdi modestia, atque prudentia.

Ex Tom. 1. lib. 6. Epist. 16. pag. 288. A

Beatus aliquandò Romualdus rediens à Sybillæ Comitissæ colloquio, comitanti, fertur, callidè dixisse discipulo: quàm elegantis, ait, & venusti vultus fæmina, nisi, pròh dolor, unius oculi dispendio laboraret? cui discipulus, absit, Magister, inquit, sicut decora certe facies, ita quoque oculi, prout sagacitèr deprehendi nihilominùs incolumes vigent. Quem Magister acerrima protinùs animadversione corripiēs, & quis te, inquit, in faciem fæminarū respicere docuit? tùnc ille circunuentum se esse respiciens pænitētia ductus, erubuit: & de cæterò cautiorē se fore, obstinatissima pollicitatione denovit.

S.

S. Romualdi consilium, ut sobrietatem servemus, & hypocrisim fugiamus.

Ex ead. Epist. pag. 290. *E*

Nec ineptus applices, quod sæpe suis discipulis Vir Domini Romualdus ajebat fratres, inquit, cum in quorumlibet conventu reficitis, intentis ad cibum cæteris in ipso refectionis initio parcite, & cùm jam illis ex parte satisfactum fuerit, vos inchoate, quatenùs & hypocrisis notam possitis evadere, & sobrietatis regulam sinè offensione servare.

Ordo persolvendi Psalterium pro vivis a S. Romualdo institutus.

Ex To. 3. *Opusc.* 15.*cap.*19. *pag.*151. *F*

Psalterium, quod est vivorum, cum illis dicitur additamentis, quæ Beatus Romualdus apponit, quæ etiam nos non gravemur inserere; ne nos conqueratur forte novitius, quæ sibi magnoperè noscenda sunt, præterisse. Decursis planè quinque psalmis, protinus subinfertur: Gloria tibi Trinitas, æqua-

æqualis una Deitas, & ante omne sæculum, & nunc, & in perpetuum. Orate pro nobis omnes ſancti Dei, ut digni efficiamur promiſſionibus Domini Dei noſtri Jeſu Chriſti. Pater noſter. His expletis, mòx ſubditur: Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Qui fecit cælum, & terram. Et evolutis aliis quinque pſalmis, tùnc dicitur: Te Deum Patrem ingenitum, te Filium unigenitum, te Spiritum ſanctum Paraclitum, ſanctam, & individuam Trinitatem, toto corde, & ore confitemur, laudamus, atque benedicamus tibi gloria in ſæcula, Amen. Domine Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me feſtina. Confundantur, & revereantur inimici mei, qui quærunt animam meam. Adiutor meus & liberator meus eſto, Domine ne tardaveris. & Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. Quo finito rurſus dicitur: Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Hæc igitur per quinquenos pſalmos alternatim ſemper adduntur, donèc pſalterium cum tribus Dominicalibus, nec non & totius hebdomadæ Canticis expleatur, His etiam non neglectis, quæ in fine Pſalterii videntur

adje-

adjecta, videlicèt. Te Deum laudamus: Nunc dimittis Domine servum tuum; duobus symbolis; Gloria in excelsis Deo; Pater noster, cum fide catholica; postremò litaniæ cum orationibus hæc omnia consueto fine concludunt.

Sancti Romualdi disciplinæ discretio.

Ex eod. Opusc. c. 16.. .pag. 254. C

Nos approbamus, quod suis sæpè discipulis beatus Romualdus dixisse prehibetur: dummodò, inquit, frater quilibet cellam non deserat, etiam carnes permittatur ex discretione comedere, si tàm inevitabilis videatur necessitas imminere. Addebàt insuper. Tale enim propemodùm est de Eremo ad Monasterium reverti, quale de monasteriali ordine ad sæculum asportari. Undè necesse est, ut quicumque Eremiticæ præest fraternitati, robur cujusque diligenter examinet, & juxta virium facultatem necèssaria subministret.

Paulo inferiùs : D

Nam & idem beatus Romualdus , ut ſui conſueverunt referre diſcipuli , ſic æſtivi temporis hebdomadas alternabat: ut unam quidem à Dominica in Dominicam in pane, & aqua jejunando tranſigeret ; alterius verò hebdomadæ pulmentum quinta feria manducaret .

F I N I S.

Casimirus Imus, Rex Poloniæ, huius
fuit S. P. N. Romualdi discipulus.
Ita S. P. Damiani Cap: 26. in Vita S. Romu:
F. Antonius Foresti S. J. in Historia Mappe-
mondo. Tom: 4to parte 2da.
Mathia de Michibovia Polon: l. 2. Cap. 13.
qui duos Casimiros distinguit, Unus No-
ster Imus Nomine Casimirus fuit Rex
Poloniæ tertius.
Alter 4tus Nomine Casimirus, fuit 20-
mus Rex Poloniæ. Cuius fuit filius
S. Casimirus Princeps. de quo 4ta Martij.